

İngıləb Nadırılı

Nəvələrə ƏRƏMƏĞAN

NAVƏLƏRƏ ƏRMƏĞAN

Inqilab Nadırılı

İNQİLƏB NADİRİLİ
(1940)

İngıləb Ədil oğlu Nadırılı (Nadır) - şair, dramaturg, publisist, AYY-nın üzvü, əşyadət rəhbəri, tarixçi, sənətçi, dövlət hərbi dekməçi. Ağabədi rayonunun Hissili kəndində mərinə vələ. Gəncədə AP-nin fəlsəfə və məzjüdəliklərini (1961-ci il), Moskvada Ali Konsevsiyal Məzcləmə (1966-cı il), Şəh. İKP MK yarımında Ali Partiya Məktəbinin (1976-cı il) yekib.

Ağabədi yəhər 2 saylı emməkəndə müdafiə olundı. Ağabədi rayonuna Ə. Bütürov adı verildi. Ağabədi İKK-nin ikinci, Birinci katib; Ağabədi EPK-nin ikinci, Kəlbəcər RPK-nin Birinci katib; Bəşəropd RİH-nun vəzifələrində işlədi. Ümumiyyətə idarəətçisi, etibarlı olaraq poləkəntik-ləytenantdır.

Otan «Tərəf qızıqan İldırım» külə (1998-ci ilde çap olundı) «Qız Qobası», «Azərbaycan Bayraq» məlikələrini ləyqə göstərmiş. O, «Şəhər, «Yal» səməndə minnən yoxlanıbm, «Əyləç» hərəkətindən təlibən mütlükdür. Otan «Şəhər» mənim pəşti Azərbaycan Respublikası Prezidenti vətən İstanbula sənədini ilə nəzərdən keçirənən Dəmirzayyan. Antologiyası» kitabının əppə vələndə çap olundu. Şəhərinə məmərlər bəşərlər.

İ. Nadırının (Nadırının) eli asərkəndə ali məktəbdən təhsil vəsaitini tətbiq etdiyi və bu elini ideali olagən dövlət telekommunikasiyalarında işlədiyi üçün fərdi dəsil etibarlı sonradı film «Əlşəqədə, Əlşəqərə və «Cələbitlərə»» palib.

O, X-XII çağının Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı, Azərbaycan Respublikası İl Məclisinin üzvü (1992-1995-ci illər), ULLKİ-G-XV, Azərbaycan KP XXVIII-XXIX-XXXI və XXXII qurultaylarının nümayəndəsi, Azərbaycan KP Tətbiq Konföderasiyasının üzvü, SSRİ keçmiş sovetiçi olub, Şəh. Nijat, «Əmək Əmək Bayraq», «Əlyazma həyətində» medalına sahibdir.

İ. Nadır (Nadır) həqqində C. Cəfərovun «Zərvəbedən vədə-məzənənən». «Dərinlikdə üzvə səhbi işləyi və «Kəlbəcəri, ingilət gələnlərinə vəzifələrinən» (17.7 c.c. həcmində) cəplənmişdir.

Alikəndir, həsəndə, səkkiz mənzərəndən.

İnqılab Nadırılı

NƏSİHƏTLƏR

R

M

A

G

A

N

Nəsihətlər,
aforizmlər

Наставления,
афоризмы

Aphorisms

"Adiloğlu" nəşriyyatı
Bakı 2008

Az
N 15

Redaktor: Müzəffər Şükür Məchul

Korrektor: Nazim Tapdıqoğlu

Məsləhətçi: İsa Quliyev

N 15 **İnqilab Nadirli. NƏVƏLƏRƏ ƏRMƏĞAN**

Bakı, «Adiloglu» nəşriyyatı, 2008, 336 səh.

İnqilab Nadirlinin bu kitabda verilmiş və humanist məzmun daşıyan mənzum nəsihət və aforizmlərində vətən, xalq, dövlət, valideyn, övlad sevgisi tərənnüm edilir. Müəllif nəsihət və aforizmlərdən yoğrulmuş ideal bir insan obrazı yaratmağı qarşısına məqsəd qoymuş və buna nail olmuşdur. Xeyirxah əməllərə, insanlıq adına layiq yaxşı işlər görməyə çağırış notları, doğruluq, əxlaqi dəyərlər, elsevərlilik, mənəvi köklərə bağlılıq, saflıq, düzlük, vətənpərvərlik motivləri bu nəsihət və aforizmlərin əsas qayəsini təşkil edir. Müəllif nəsihət və aforizmlərlə dolu olan hər bir bəytini uşaqların, yeniyetmələrin, yaşılı insanların yaş və anlaq səviyyəsinə uyğunlaşdırmışdır. Həsihət və aforizmlərin rus və ingilis dillərinə tərcüməsi eləcə də onlara çəkilmüş maraqlı, rəngarəng illüstrasiyalar kitaba əlvanlıq gətirmişdir.

Kitab geniş oxucu auditoriyasına ünvanlanmışdır.

N 4722110018 qrifli nəşr
121-2008

ISBN 978-9952-25-092-3

© Nadirli İ., 2008

Редактор: Музаффар Шюкюр Меджхул

Корректор: Назим Тапдыгоглы

Советник: Иса Гулиев

Ингилаб Надирли. В ПОДАРОК ВНУКАМ

Баку, издательство «Адильоглы», 2008, 336 стр.

В стихотворных афоризмах Ингилаба Надирли, представленных в этой книге и носящих в себе гуманистическое содержание, утверждаются непреходящие нравственные ценности, патриотизм, народолюбие, гражданственность, любовь и благодарная памятливость в отношении к родителям и духовным истокам. Автор поставил цель создать образ идеального человека, сотканного афоризмами, и достиг своего.

Главный пафос этих поэтических изречений составляют призывы к добрым делам, служению во благо людей, внушение уроков правдивости, чистоты, честности, любви к отечеству. В своем двустишии, высказывании, отмеченным страданным опытом и умудренностью, автор сообразуется с возрастом и уровнем самознания читателей, адресуясь и к подрастающей смене, и к людям зрелых лет.

Переводы этих поэтических сентенций на русский и английский язык призваны расширить круг читателей, а интересные красочные иллюстрации придают книге привлекательную наглядность.

Книга рассчитана на широкую читательскую аудиторию.

Н 4722110018 qrifli nəşr
121-2008

© Надирли И., 2008

Editor: Muzaffar Shukur Muhsul
Corrector: Nazim Tapdıqoqlu
Adviser: İsa Guliyev

Inqilab Nadirli. A QIFT TO MY GRAND CHILDREN
Baku, «Adiloglu» printig house, 2008, 336 p.

In the aphorisms written by Ingilab Nadirli bearing humane and international common-sense depicts love to motherland, to native people, state, parenthood, children. Notes written in the aphorisms, challenging to do good deeds, to do useful things worthy of manhood, contains the motives of truthfulness, purity and patriotism. The author has made each of his meaningful poetic lines suitable for the children, grown ups and teen-agers, for their age levels. The author has targeted to create an ideal human character nourished by aphorisms and he has successfully achieved this goal. The translation of these aphorisms into the Russian and English languages, different colourful, various illustrations drawn to these aphorisms have brought variety to the book. These aphorisms are the first in the history of Azerbaijani literature to be published as a separate book. The book has been envisaged for the vast masses of readers.

N 4722110018 qrifli nəşr
121-2008

© Nadirli İ., 2008

PROLOQ

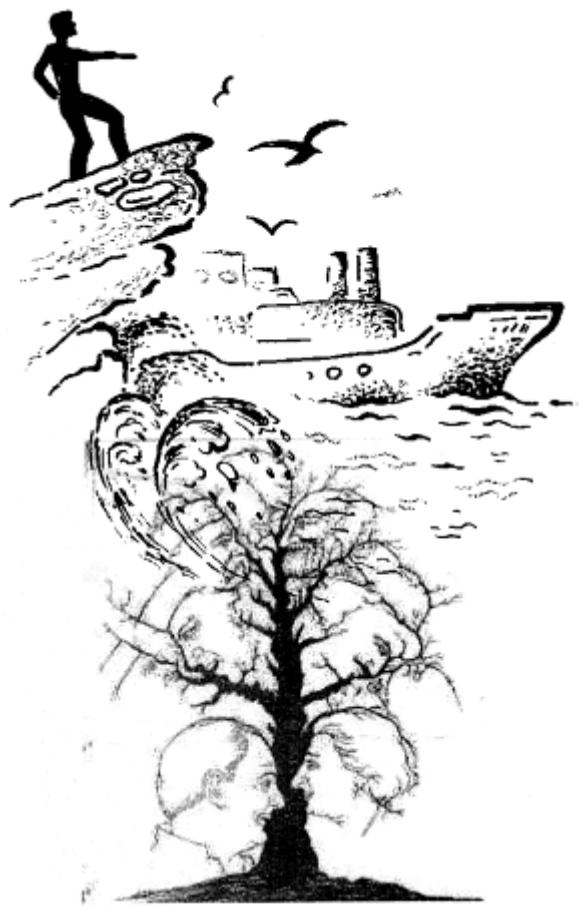
Çəkdim bu dünyanın əziyyətini,
Həm də dərk eylədim məziyyətini.
Canlılar alisi sayılır insan,
Onunla bilinir məkanla zaman.
Yaradan bəxş edib hər şeyi ona,
Gözellik nəqş edib böyük cahana.
Əşrəfi olsa da o, bu cahanın
Çixır sınağından hər an zamanın.
Gördüm hər üzünü mən bu həyatın,
Bildim öz hökmü var hər bir saatın.
Həyat hər addımda dərs verib mənə,
Yaradıb qəlbimdə sevgi vətənə.
Əyilməyən şaha, hökmə kölədir,
Yaşamaq qanunu indi belədir:
«İndi ki, başlısan, başçı deyilsən,
Başçı qabağında baş aparma sən.
Nə aqla arxalan, nə gücə güvən,
Ağlı da, hüsnü də verərsən əldən.
Unutma bir şeyi saxla yadında,
Düşəri- düşməzi var kamalın da».
Mənsə bu ehkama biganə qaldım,
Həyatda nə qədər zərbələr aldım.
Mən deyən sözləri həyatda sına,
Əgər düz çıxmasa sən məni qına.
Düşündüm gələcək insanlar haqda,
Arzumdur yar olsun onlara Haqq da.
Həyat məktəbindən aldıqlarımı,
Eşidib yadıma saldıqlarımı
Sizə çatdırmağı mən şorəf bildim,
Qəlbimdən kədəri bununla sildim.
Əməl etsən burda yazılanlara,
Müskül işlərə də taparsan çarə.
Olub- keçənləri yadıma saldım,
Hikmətlər yazmağı qərara aldım...

ПРОЛОГ

Изведавший немало на веку,
Я долгий опыт в слово облеку.
Напомнить я считаю не излишним,
Что создано все сущее Всеышним,
Что промысл Провиденья –человек,
Венец всего творенья человек,
И мир – арена вечных испытаний,
В круговороте жизни непрестанной,
И каждый час – начало иль итог,
Урок тобою пройденных дорог.
И первые уроки бренной жизни.
Любовь к истокам, очагу, Отчизне.
Пред шахом не склоняя головы,
С гордыней гордость не смешайте вы,
Высокие духовные уставы,
Поправших ждет презренье и бесславье,
И если даже ты – ума палата,
Тебе кичиться знанием не надо,
Не возгордись талантом и красой,
Вступая в битву с завистью людской.
Об идеальном думал человеке,
Хотел, чтоб жил он вне фальшивом веке.
Врагов не счастье у истинного дара,
Поберегись подвоха и удара.
Таков мой сказ, читатель дорогой,
Суди меня, коль покривил душой.
Я выстрадал нелегкую науку.
И вам теперь протягиваю руку,
Коль ты исполнишь писанный завет,
То сам найдёшь всех трудностей секрет.
И приглашаю свой потратить час,
Читая откровенья без прикрас.

PROLOGUE

I lived a long life and suffered much more.
I understood the life, and I tell you for,
I am a man and man is than of all.
Though sometimes he rises, sometimes falls,
God Almighty has gifted him everything,
For he is a beauty, the nicest being.
Though the man is always the best of the best,
Life has given him a test after test.
I have seen the life sweet and bitter,
Time is a doctor, treats you better.
The life has taught me, educated me,
How to love people, love my country.
The law of life is just how behave,
If you bow not the king, you're a slave.
You're too clever, but not a ruler,
Before ruling people wit is smaller.
Don't rely on your health, on the sharpest wit,
Don't thing you are strong, you are too swift,
Don't forget what I say, bear in mind,
Clever men always have foes of all kind.
The life taught me this, -follow my track,
I learned them all over to give to you back.
Try them in life what I said to you,
Punish me what I said, unless is true.
I wanted to think of a good, ideal man,
To make him too true as much as I can
The lessons that taught me, my life again,
The ones I call back with pride, fame,
I thought it my honour to say them to you.
I emptied all my heart, and I relaxed too.
If you do all I said here, just you see
You'll get to all doors a fitful key.
I recollect of my life and much I tried,
To write aphorisms I made up my mind.

Sözün dəryasında mən üzə-üzə
Həyat fəlsəfəmi çatdırram Sizə.

Пишу в надежде: может быть и я
Донес до вас уроки бытия.

Having learned sense of words, thinking of them too
My true, real world I revealed to you!

**İnsandır əşrəfi gözəl həyatın,
Onsuz mənəsi yox bu kainatın.**

**По сути, человек – венец вселенной,
И лишь ему дан слова дар бесценный.**

**A man's a treasure, having a tongue too
To speak to the men, to me and to you.**

**İnsan təbiətin şah əsəridir,
Dahilər onların fövqündə gedir.**

**Человек – природы яркое творение,
Над ними возвышаются все гении.**

**Mankind is something that the saints bow
Great men are the first, in the front row.**

**İnsandır dünyanın ali əyari¹,
Saf təlim keçərsə olmaz əyyarı².**

**Человек – высшая проба мироздания,
Учивый с мерзским не построит здания.**

**The supreme measure is a man and his wit
He is valued for things that he always did.**

¹ *Əyar* - Qiymətli metalin saflıq dərəcəsi; Проба; The grade of purity of articles made of gold

² *Əyyar* - Hiyləgör, kələkbaz, oğru; Хитрый, аферист, пройдоха;
Cunning, sly, thief, robber

Dünyaya bir dəfə gələn hər insan
Gərək olmalıdır vətənə hər an.
Həyatı dərk edib yaşamalıdır,
İnsanlıq şərəfi daşimalıdır.

Приходит в мир однажды человек,
И призван он достойно прожить век,
И осознав призвание свое,
Беречь и помнить звание своё.

Born to live in this world, keeping alive
Must be worthy for all for men, for life
A man should lead life, fully aware
He should bear honour, have much to care.

**Arzuyla yaşayır insan həyatda,
Böyük amalıyla qalacaq yadda!**

**Жизнь – океан, и человек в нем остров,
Стихии натиск выдержать непросто.**

**A man should live with wish, you must know this and
He shall die, but never for the good he did.**

**Əgər olmasayı həyatda əmək,
İnsan yaranmazdı əzəldən bişəkk.**

**Коль жизнь не состоялась без труда,
Людским сомненьям не было б следа.**

**If there was not work to think about
No person should exist, there is no doubt.**

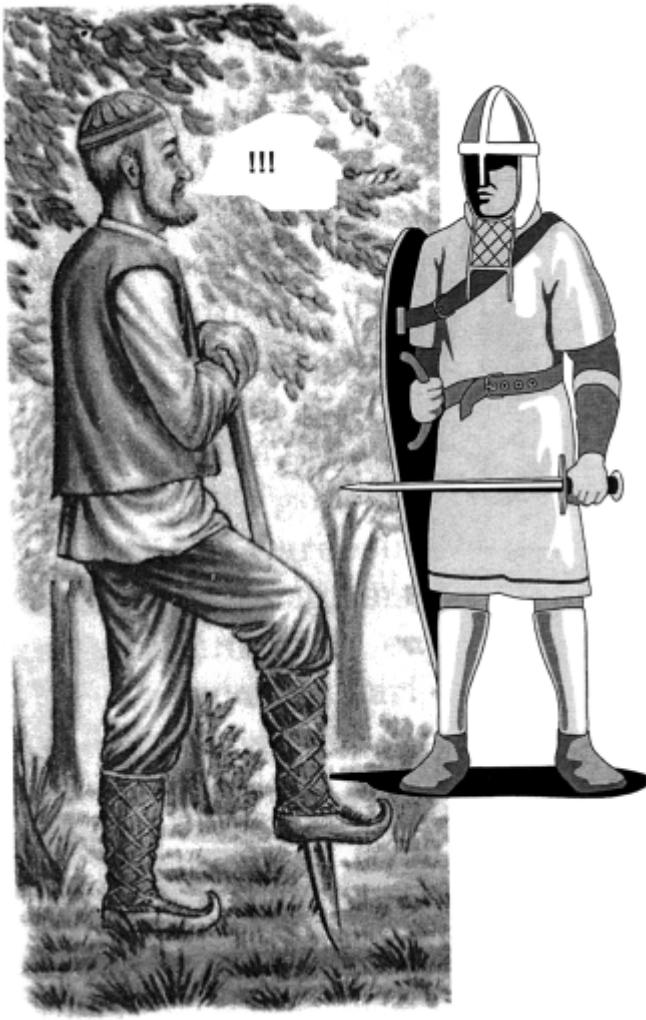
**Canın sağlamdırsa demək varlısan,
Özünü dünyanın bəxtəvəri san.**

**Здоровь коль ты, себя богатым чти,
Знай, счастлив ты на жизненном пути.**

**If you have a good health you have also wealth
You are the happiest of all in the world**

Sən öz şərəfini əzəldən qoru,
Güçü ver ağlına, işlətmə zoru.

Ты честь свою с рожденияя береги,
Надейся не на силу – на мозги.

Safeguard your honour while you are young,
Better be wiser than bodily strong

Ağıllı adamlı dost olsan əğər
O, səni həmişə düz yola çəkər.

Кто с человеком умным дружен будет,
Тот компас истин у него добудет.

If you make friends with a witty man,
He will show you right way, as mujh as he can.

**Uzaq ol namərddən, həm də nakəsdən,
Duz-çörək qədrini bilməyən kəsdən.**

**Не верь лицемерам, холопов гони,
Не ведают цену хлебу они.**

**Be away from men who are ill-natured,
When you get successes, they will be too sad.**

**Siqaret çəkmək
sağlamlığınız üçün
TƏHLÜKƏLİDİR!**

Tanrı verdiyi can bənzəyir gülə,
Sən onu siqarla döndərmə külə.

От бога жизнь с цветком в саду сравнима,
Его ты не губи сигарным дымом.

God has gifted you life, has done you favour,
Don't damage with smoke, spoil it never.

**Şərab, içənlərə versə də ləzzət,
Düşkünü olanlar bədbəxtdir, bədbəxt.**

**Хоть вино приносит людям блаж,
Несчастен тот, кто яростный алкаш.**

**Unless you have much wine, just in good measure
It shall not do you harm, give you pleasure.**

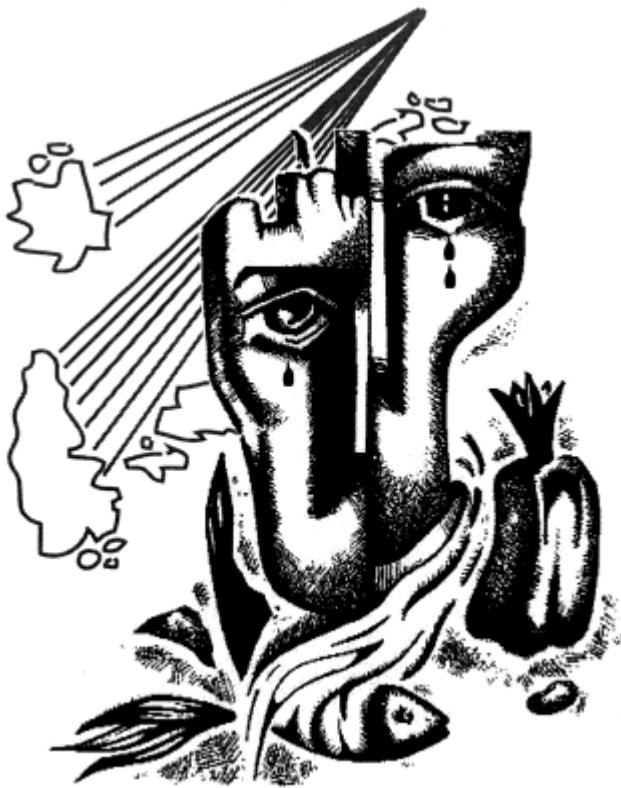
**İçkiyə, siqara olsan aludə,
Qorx ki, hamı səndən imtina edə.**

**Сигары, спирта станешь коль рабом,
То отвернётся от тебя любой.**

**In drinks, smoking a man-lured
He shall be always ill, cant be cured.**

Canının qədrini bilməsən əgər,
Ürəyin qan ağlar, gözün yaş tökər.

Умей ценить отпущенное Богом,
Чтоб Божий дар тебе не вышел боком.

If you never care for your health, they say
You will be neither good nor gay any day.

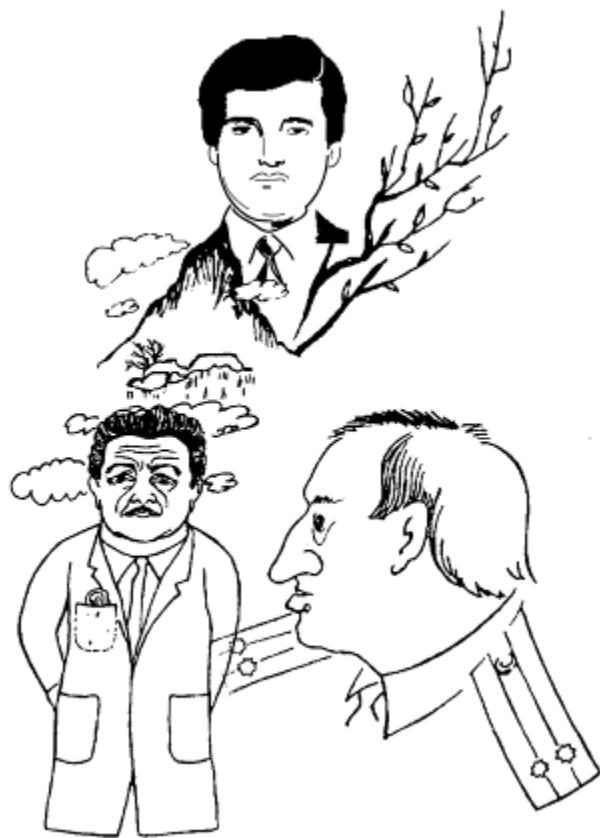
Başı bəla çəksə hər kimsənin bil,
Öz ağlından gələr, kənardan deyil.

О бедолаге судить не спеши,
Причину невзгод в поведении ищи.

If you do something wrong, get in trouble,
It is your own fault, that is natural.

**Çalış təmizkarlıq olsun vərdişin,
Həkimə, hakimə düşməsin işin.**

**Житьем своим ты к чистоте стремись,
Всегда врачей и судей сторонись.**

**Have just sound body in sound mind
Either judge, or doctor you shall not mind**

**Yalan danışmağa eyləsən adət,
Qapını heç zaman açmaz səadət.**

**Коль будет ложь твоей привычкой, верь,
Что счастье больше не откроет дверь.**

**If you get used to telling just a lie
The less happy you'll be, the more you try.**

**Yaxşılıq eyləsən çıxar qarşına,
Qaldırar o səni dağlar başına.**

**За благо воздастся – познаешь по праву,
И честь по заслугам и добрую славу.**

**All the good you've done, you have trained
Is like a God-sent treasure, gained.**

**Əyrilik yolunu sən seçsən əgər,
Qapını həmişə bədbəxtlik döyər.**

**Путь кривды корыстной ведет в никуда,
В итоге – погибель, и крах, и беда.**

**If you choose whenever the way of fraud
The sense of your life shall make a pound.**

**Ömrün naqis yolu tamahdan keçir,
Sonra min amandan, min ahdan keçir.**

**Чреваты расплатой кривые пути,
И алчной душе от суда не уйти.**

**The life of greedy man's like a stolen purse
To follow damnation, and to bring curse.**

**İnsan qul olarsa iblis nəfsinə,
Qulağı kar olar haqqın səsinə.**

**Заложник корысти оглохнет душой,
Он голосу чести и правды – чужой.**

**If one's a slave of the riches, wealth
He shall hear not just, for is always deaf.**

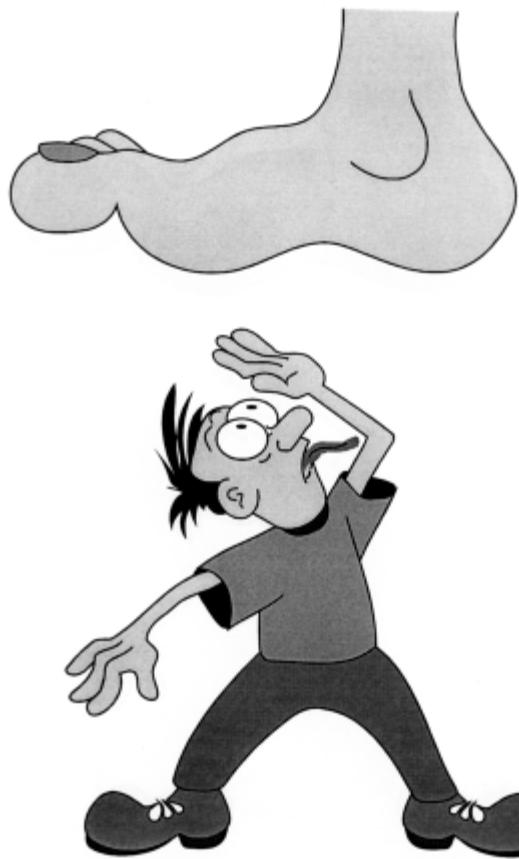
Nəfsinə ağılıq eyləyən insan,
Tamah kəməndinə düşməz heç zaman.

Кто совестью движим, страстям господин,
Избегнет несчастья, достигнет вершин.

If a man can chain his lust, temptation
He shall live happily, no need for caution.

Dilinə yiyəlik eyləməyən kəs
Başını salamat saxlaya bilməz.

Кто языком бессилен управлять,
Тот голову способен потерять.

If a man speaks much, cannot keep his tongue,
He cannot live on long, but die very young.

**Haqsızlıq odunda alışib yansan,
Özünü dünyanın məzlumu sansan,
Tanrı bu hesabı özü çəkəcək,
Zülmkar başında «bostan» əkəcək.**

**Коль впал в немилость волею судьбы,
Записанный в изгои и рабы,
Знай, волей Божьей отомстится им,
Гонителям неправедным твоим.**

**If you do not stand injustice, and lie,
If you do what you can, and always try,
God shall do you favour, and punish the wrong
For God is almighty and very strong.**

Başının üstünü alsa buludlar,
Bu da müşkül deyil, bir əncamı var.

Сгустятся тучи над твоей главой,
Не падай духом, день пройдет лихой.

Be never at a loss, you know, people say,
Every gloomy night has a bright day.

**Köməklik göstərsə sənə bir kimsə,
Sonra umacaqdır o səndən nəsə.**

**Бывает кто-то оказал услугу,
Потом услугу выдаст за заслугу.**

**When one assists you, not asked, in vain,
You shall not see fruit, but only pain...**

**Hörmət öz həddini keçdiyi andan,
Yalraqlıq başlayır həmin zamandan.**

**Как только грань переступает честь,
Себя вольготно чувствует лесть.**

**When respect exceeds and turns to a cult
Flattery gives way to boosting flood.**

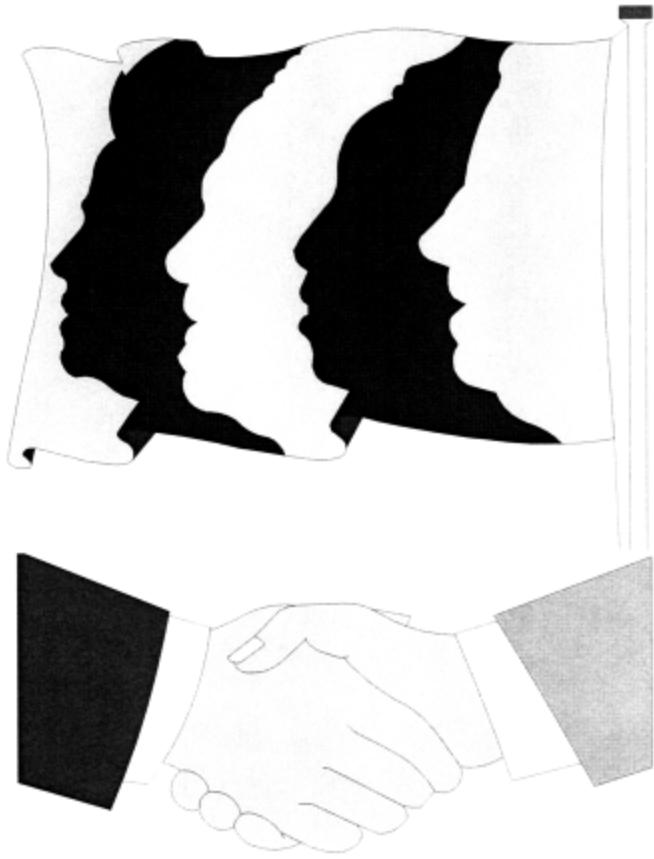
**Sərvətdir insana ağlı, kamalı,
Əməllə tanınır onun amalı.**

**Достоинство не в мере состояния,
Деянье – вот мерило достояния.**

**Treasure is always for a person wit
He shall be known by all the good he did.**

**İnsanlıq insana şöhrət gətirər,
İbrət götürənə hörmət gətirər.**

**Добро человека возвысит, прославит,
Пример поколеньям грядущим оставит.**

**Humanism shall bring fame to the man
If he learns from it as much as he can.**

**Pis gündən nəticə çıxarmasan sən,
Xoş günlər gözləmə gələcəyindən.**

**Кто не постиг уроки дней злосчастных,
Пускай не ждет в грядущем дней прекрасных.**

**If hard days don't teach you, you can never be,
In good days either gay or very happy.**

**Sənə pislik edən olsa da nadan,
Qoyma su yerinə axıdılsın qan.**

**Невежде, тебе причинившего зло,
Не мсти и не множь лиходеев число.**

**If a man did you harm, try to do good
Don't lead to blood shed, if he understood.**

«Qisas qiyamətə qalmaz !» - deyiblər,
Acını şirinlə birgə yeyiblər.

«Возмездья ждать не вечно», – говорят,
Но мед и яд – таков земной расклад.

“You’ll see the Namesus”, – they have always said,
Don’t burn just for revenge, be patient instead.

**Övlada tərbiyə verməcən əgər,
Ürəyin qan ağlar, xalq əzab çəkər.**

**Коль сын не воспитан в почтеныи к добру,
Ославит тебя на миру, на пиру.**

**If you teach not your son to do just right,
Your soul with your body shall always fight.**

**Övladı ağ olsa ana üzünə,
Onun da övladı baxmaz sözünə.**

**Строптивому чаду, не чтящему мать,
Придётся от чада же горе познать.**

**If to your mother, wrong you have ever done,
The same will do you, your daughter or son.**

Övladın dərdini çəkməyən ata,
Özü ağır yükdür elə, elata.

О сыне не печётся коль отец,
Для люда груз он тяжкий, а не жрец.

If father cares not on his daughter, son
No one will love him, shall respect him none.

**Ataya biganə olarsa övlad,
Ərənlər içində çıxarmaz bir ad.**

**Отрок, не чтящий отца своего,
Познает бесславье конца своего.**

**Unless you love father, you do what you can
You shall have no honour among honoured men.**

**Boyundan yuxarı tullansan əgər,
Sənin başın daim bəlalar çəkər.**

**Коль прыгнешь выше головы своей,
То головой поплатишься, ей–ей.**

**Neither the praises, nor offence, threat
May force you jump over your shoulder or head.**

**Özündən yuxarı daş atsan əgər,
Unutma, qayıdır başına dəyər.**

**Метнёшь коль камень в верх когда–нибудь,
Что попадёт в тебя он, не забудь.**

**Don't throw a stone high up, instead,
Joming bajk it shall hit cust your own head.**

**Nə sərvət, nə dövlət, nə toy, nə büsat
Əsil xoşbəxtliyə dəlalət etməz!
Saf sevgi üstündə qurulan həyat
Heç zaman eyş-işrət dalınca getməz!**

**Ни золото, ни роскошь, ни тысячи благ
Не осчастливают холодный очаг.
Но если согреет он свеченьем любви –
Тогда ты судьбу свою благослови!**

**Neither much treasure, nor the immence wealth
Be sure, shall gift you neither luck nor health
For life which is built on pure love
Luxury is nothing, shan't be held above.**

Məhsuludur alov yanan ocağın,
Şeir də ürəyin çağlayan çağın.

Тепло источает горящий очаг,
Поэзия— в сердце горящий чираг.

Where there is fire, flame shall start.
Poetry is the lamp of the burning heart.

**Zahiri gözəllik qəlb möhtacıdır,
Batini gözəllik onun tacıdır.**

**Бездушная ущербна красота,
И без души живой она пуста.**

**An outer beauty's a must, should be known
An inner beauty's on top – a crown.**

Gözəllik dalınca qaçan oğlana
Çirkin qismət olar, doydurər cana.

Кто обольщался внешней красотой,
Пустышке в сети попадал порой.

If a boy shall only for pretty run,
He shall meet the ugly, or can find none.

**Çalış ki, ilk eşqin dəyməsin daşa,
Sən o saf eşqinlə ömrü vur başa.**

**Первой любви принять удар стремись,
С ней век живи, свою украсив жизнь.**

**Try to be true to your first love and
Happily you shall live till the very end.**

**Yarınla şən yaşa, ömrü cüt keçin,
O dünya yaranıb tənhalıq üçün.**

**Живи в чете как благоверный муж,
А мир иной– для одиноких душ.**

**You just live happily, you and your wives
Separately we shall live in other lives.**

100

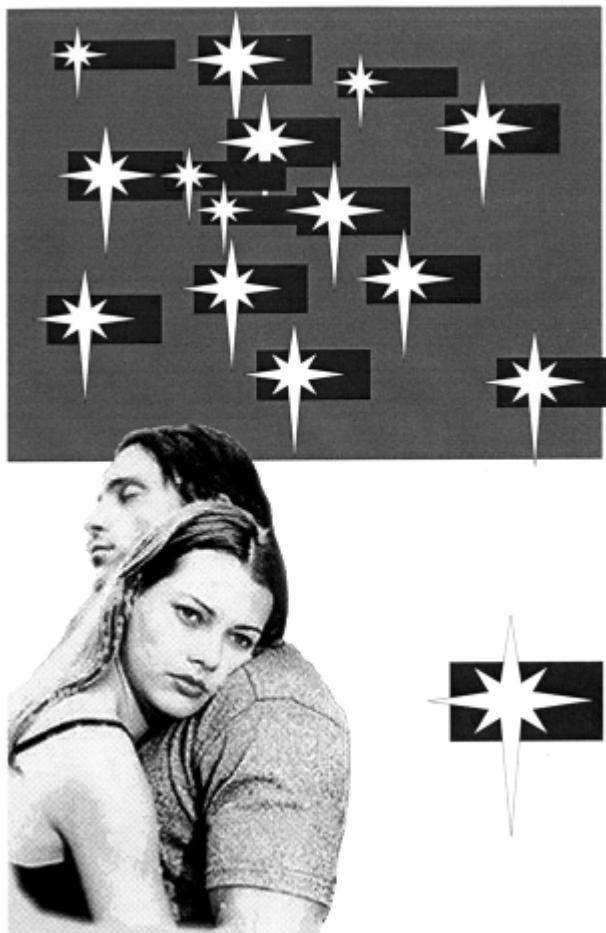
**Ömür yoldaşını tapmayan bir kəs,
Həyatda bəxtəvər yaşaya bilməz.**

**Без спутницы любимой вековать,
Как без гнезда кукушкой куковать.**

**Unless you find a devoted wife,
You shall have senseless, useless life.**

100

Səyyarələr sevişərək kəhkəşanlar yaratmışlar,
Kainatda ülvi eşqə bir abidə ucaltmışlar.

**Семейства неразлучных планет -
Святой любви небесный монумент.**

All the stars joined too with the love of a big dove,
Have made up a monument to devotion, to the love.

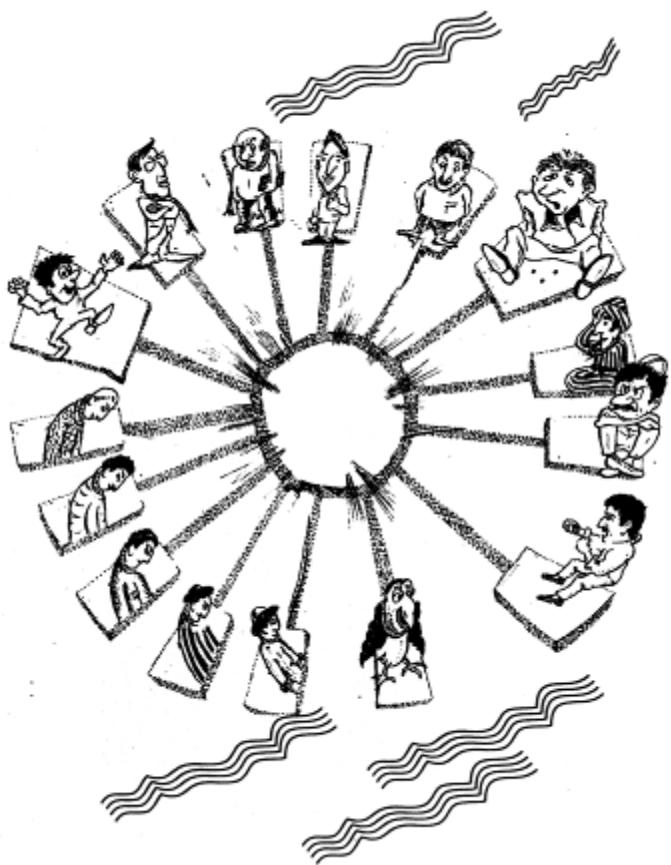
**Şəxsiyyət tarixi yaradır ancaq,
Tarixdə şəxsiyyət daim qalacaq.**

**Историю творят титаны духа,
И их пример – грядущему наука.**

**Personality is above everything
Being not a person, nothing is the king.**

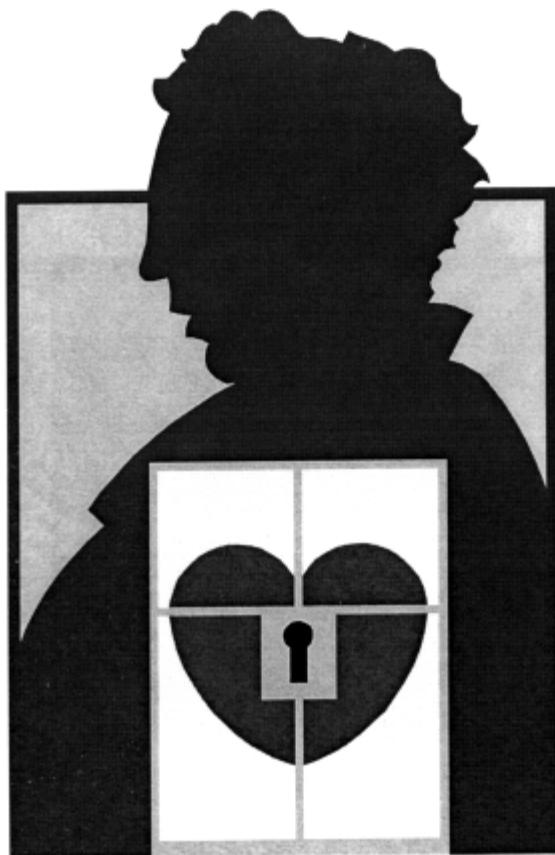
**Tarixin təkəri dönərsə geri,
Tarix yaradının görünər yeri.**

**Перелистайте летопись времен,
В ней сонмы ослепительных имен.**

**I wish, I could do turn all history back,
To see why great men at present lack.**

**Həyatda tapmırsa kimsə özünü,
Heç vaxt deyə bilməz ürək sözünü.**

**Ты в жизни себя самого обрети,
Чтоб людям поведать уроки пути.**

**Unless you clear up what you yourself are
You can tell no truth, nor be a star.**

**Alçala-alçala ucalanları,
Alçala – alçala qocalanları
Alçala –alçala satılan gördüm,
Ayaqlar altına atılan gördüm.**

**Земле поклоняясь, землей возвышался,
И жизнь освящая, и сам освящался.
А кто, поклоняясь другим, побирался,
Тот после ногами других попирался.**

**I have seen many men, you should know, those
Who bending down grew, bending down rose,
Shall be thrown away, many men have told,
Like rightless slaves in the markets sold.**

**Həyatdır insanı dəyişən hər an,
Nikbin adamı da edər bədgüman.**

**Меняется жизнь и меняет людей,
Родные чужеют, чужие родней.**

**Life is a ruler, it shall change you
Now makes you happy, and now sad too.**

Dünən inləyəni qul bazarında,
Zaman bankir edir pul bazarında.

Вчера промышлявший на рынке толкучем,
Теперь обернулся банкиром могучим.

Time is a ruler, it goes very fast,
A man can be poor and be rich at last.

**Heç kəsin naziyla oynamır həyat,
Kimə kədər verir, kimə də büsat.**

**Людским капризам неподвластна жизнь:
Одним дано развиться, другим дано тужить.**

**Life doesn't flirt with you, neither does with me,
It makes some men too sad, but others happy.**

Ağıllı olsaydı başı yekələr,
Ulağın nümunə göstərərdilər.

Чья голова пуста, но велика
Тот возомнил умнейшим ишака.

If all the big-headed were all clever
All asses were the first, yielded them never.

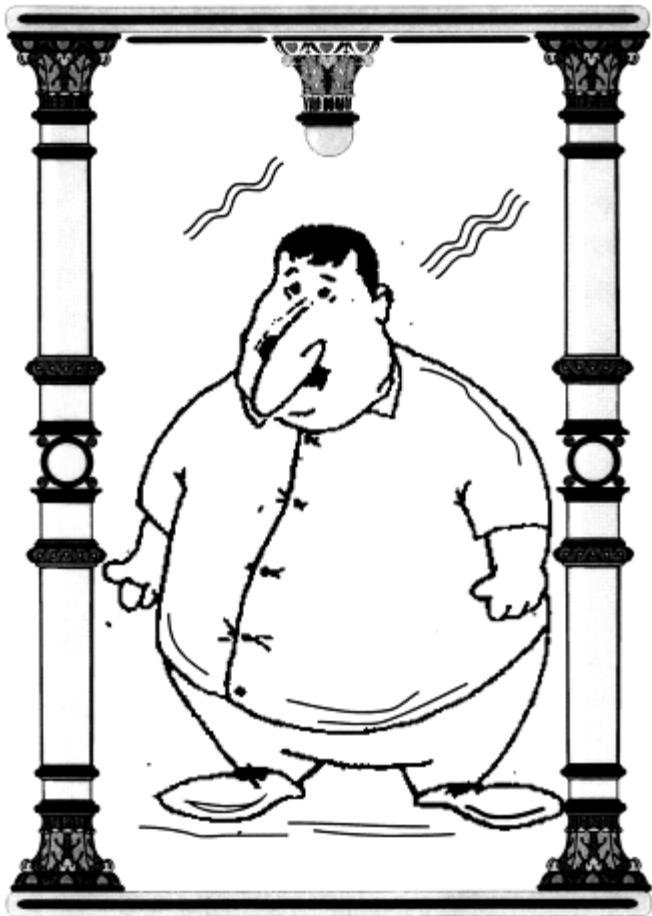
**Həqarətlə baxsan adamlara sən,
Onlardan həmişə nifrət görərsən.**

**В народе если ты надменным будешь,
Ключей от счастья вряд ли ты добудешь.**

**If you don't love people,you look them down
You shall see disaster, anger, frown.**

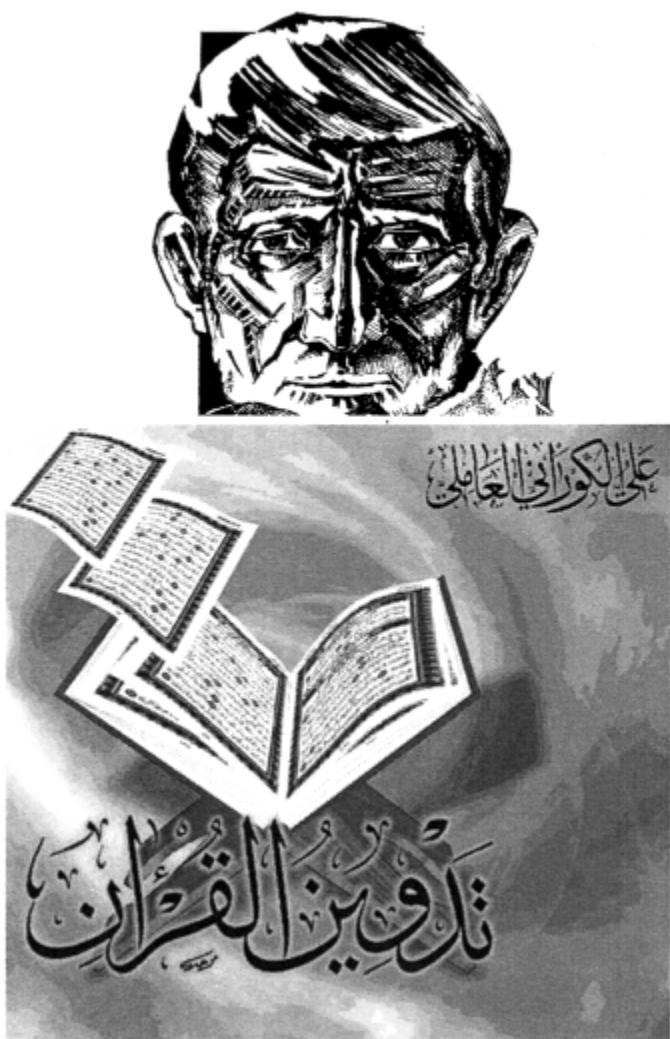
**Qorxulu adamdır dünyada o kəs
Halı dəyişsə də, rəngi dəyişməz.**

**Опасен тот, кто исподволь мухлюет,
Нашкодит всем и в ус себе не дует.**

**Dangerous is the man when losing temper
Shall not change colour, nor become redder.**

عَلَى الْكُورَانِ الْعَالَمِ

ذَرْفَنْ الْقَدَارْ

**Hər yerdə, hər cürə hesabat asan,
Vicdan qarşısında çətin imtahan.**

**Легко строчить отчеты, нет вопроса,
Держать ответ пред совестью непросто.**

**If a king makes men bow and kiss his hands
Beureacrats shall do worse than the kissing hands.**

**Qoyunlar bəslənir yeyilmək üçün,
Yaltaqlar yaranır əyilmək üçün.**

**Призванье стад – шашлык или рагу,
Призванье слуг – обслуживать агу.**

**The sheep are being fed for eating now.
The flattering men are born to bow**

Fürsət – ələ düşən vacib bir imkan,
Qədrini bilməsən olarsan peşman.

Удобный случай – важная возможность, Коль
не оценишь, пожалеешь точно.

Chance is an important thing to keep and to use
Unless you use the chance you'll miss and lose.

Tale də həmişə gülməyir üzə,
Çalış bəd zamanla durma üz-üzə.

Судьба дарует счастье не всегда,
Не стой с бедой напротив никогда.

Fortune not always just bless on you,
Don't be at a loss, and be patient too.

**Dövranın nəbzini tutmasan əgər,
Dinc otur, get yaşa sakit, birtəhər.**

**Коль времени ты пульс не уловил,
Сиди спокойно, так себе живи.**

**If you don't feel the pulse of the time yet,
Sit still, live still and do not regret.**

علي الكراف العابع

نار و بين القولان

**Tale yar olmasa, düssən bəlayə,
Çatar imdadına müqəddəs ayə.**

**Фортуна капризна, и суд её скор,
Она отвернется—беда и раздор.**

**God deprives the bad from wit at first
Then makes him poor, a beggar, a nurse.**

**Başından aşarsa kədərin, qəmin,
Çalış kitab olsun könül həmdəmin.**

**Если тебя кручина, грусть настигнет,
Подругою твоей пусть станет книга.**

**If you have much care, and too much grief,
Only books will do good, in books you believe.**

**Canın düçar olsa dərdə, bəlaya,
Ah-nalən yüksəlsə Günəşə, Aya,
Kədərin əlində olsan biçarə,
Musiqi eyləyər dərdinə çarə.**

**Утонет если плоть твоя в невзгодах,
Достигнет зов твой даже небосвода,
Если печаль вокруг, а в сердце лёд,
На помошь только музыка придёт.**

**If you are hopeless, and get in grief
Or you are not happy, have lost you belief
Don't forget just my word, that is just the chief
Only in music you'll get relief.**

Olmayırlar həyatda əsilsiz ağa,
Yetim quzudan qoç, buzovdan buğ'a.

Без рода и племени какая же знать?
Как сирого агнца породистым звать?

A king should be from royal family,
An orphan lamb never shall be a good ram.

**Olmayıb, mənim də yoxdur gümanım,
Gəda oğlundan bəy, qızından xanım.**

**«Из грязь да в князи»— приходит на ум,
Из черни не выйдет ни бек, ни ханум.**

**Have you ever seen that a boy of rascal
Shall become gentleman – but never, at all?**

**Dostunu düşməndən seçməsən əgər,
Onun xəyanəti qəddini əyər.**

**Умей врага от друга отличать.
Притворный «друг » как вероломный тать.**

**Finish up with falsehood, let it come to end,
Better an enemy than a false friend.**

**İnsanı nüfuzdan salan ədadır,
Dostu gəda olan özü gədadır.**

**С невеждой знаться – уронить себя,
Достоинство и честь свою губя.**

**Show me just your friend, I'll tell you, and
What you are yourself, what is your friend.**

**Allah nankorların ağlını alır,
Sonra müflis edib pis günə salır.**

**Лишаєт рахсудка хапугу Аллах,
Потом разоряєт, ввергая в прах.**

**God deprives the bad from wit at first
Then makes him poor, a beggar, a nurse.**

**Nankora nə qədər eyləsən hörmət,
Sonda bu hörməti o bilməz fəqət.**

**Сколько б ты не уважишь подлецов,
Напакостят они в конце концов.**

**The more good that you do for a thankless man,
He will always for him what you've done.**

**Namərdə güzəştə sən getsən əgər,
Onun namərdliyi qəddini əyər.**

**Уступишь вероломцу раз –другой,
Придет пора–согнет тебя дугой.**

**If you yield to evel,to a harmful man
He shall do you just harm, as much as he can.**

**Pişiyi it ilə dost görsə siçan,
Ürəyi partlayar dərhal qorxudan.**

**Увидев в дружбе кошку и собаку,
Подохнет мышка бедная со страху.**

**If a mouse saw a dog joking with a cat
It shall break his heart, he'll be very sad.**

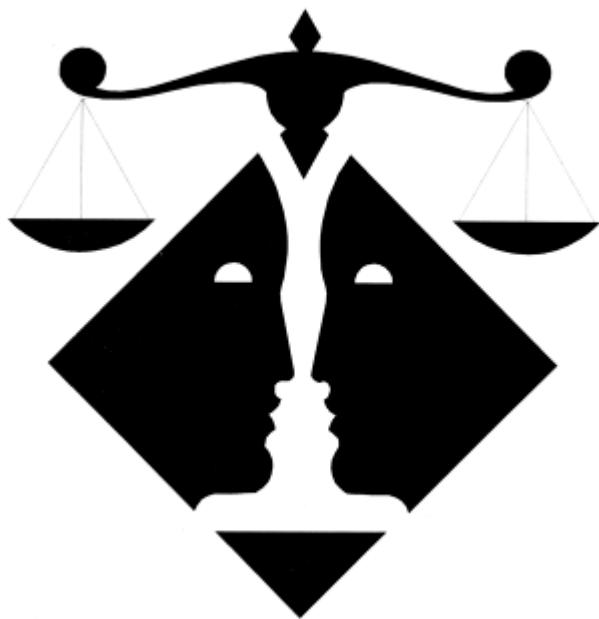
**Dostuna хәyanət eyləyən kəsin,
Tanrı da eşitməz hətta haqq səsin.**

**Предавшего друга однажды в беде,
И Бог не услышит на Божьем суде.**

**If you betray friend, for which rejoice
Almighty shall hear not your just voice**

**Mərdanə adamlar sözü düz deyər,
Açı görünsə də dünyaya dəyər.**

**Как правда ни горька, во все века
Цена ее сказавших, велика.**

**All the brave people shall tell the truth
Bitter they seem to be, but sweat to soothe.**

**Qonşun yaxşıdırsa batma kədərə,
Sənin kor qızın da gedəcək ərə.**

**Дружи с соседом, ставь на бедах точку,
Невестой станет и слепая дочка.**

**If your neighbour is good, you are God-blessed
If you've a blind girl, she'll be praised.**

**Sakit təbiətli olarsa insan,
Onu çox yaşadar hakimi-dövran.**

**Коль человек смиренный по природе,
Его увековечат дни и годы.**

**If a man by nature's quiet, and calm
His life shall be long, without alarm.**

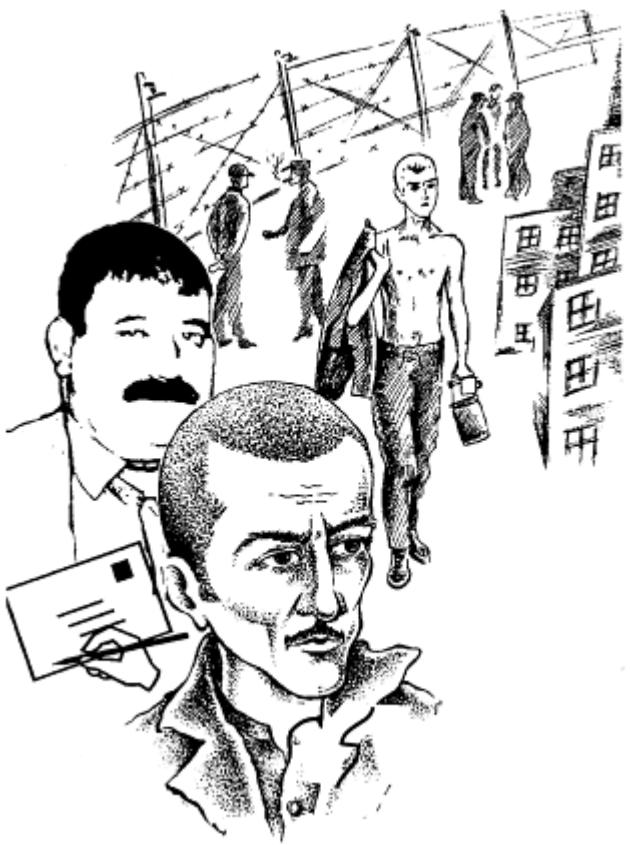
**Nikbinlik olarsa həyat amalın,
Xoşbəxt yaşayarsan, gülər camalın.**

**Коль оптимизма пыл в тебе велик,
Продлится жизнь, твой засияет лик.**

**If you are optimist, but not pessimist
Your life will be long, you shall be strong**

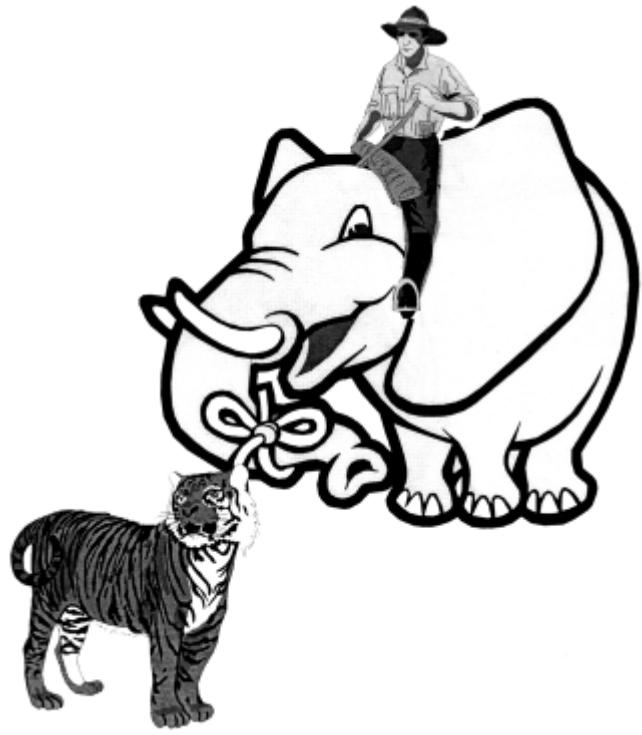
Xeyirxah adamlar dərdə çaradı,
Yaramaz insanlar qəlbə yaradı.

Хранители жизни – отрада земли,
Коптящие небо – морока земли.

The man vivifying's remedy for all
But the useless man, shall not rise, fall.

**Aqillər müşkülü bil, mümkün edər,
Pələnglə döyüşə fil üstdə gedər.**

**Конец положит умница грызне,
Собьет спесь с тигра двинув на слоне.**

**Witty man shall do much even from none.
He can win on tiger, on an any gang.**

**Нəyatda olsan da əyilməz, mətin,
Dağa söykənməsən, dağ olmaq çətin.**

**Не выдержать бурь жизни без опоры,
С горой – опорой ты своротишь горы.**

**In the way of life you may be too brave
You must have strong back in hard days to save**

**Yaxşıya yaxşı de, yamana yaman,
Sənin qiymətini verəcək zaman.**

**Добро добром, зло худом величай,
Тебя оценит время – не скучай.**

**You just call the truth – true also just.
The time shall value, and love you at last.**

Sənə üz verərsə bəla, fəlakət,
Təmkinlə həllini taparsan əlbət.

Если беда и ты в оцепенении,
Ключи к ней подберёшь терпением.

Being in trouble, don't lose your temper,
Be patient, you will have nothing to hamper.

Çaqqal artığını yerə basdırar,
Pələngsə saxlayar, deyər: – Ac da var.

Шакал добычу спрячет прозапас,
А тигр, насытясь, лишнее отдаст.

Being fed up jackal should cover up meat
That the other hungry animals should eat.

**Varının qədrini bilməsən əgər,
Yada əl açarsan, varlığın çökər.**

**Транжира то, что праведно добыто,
Остался у разбитого корыта.**

**Unless you value wealth, that you have gathered
You should ask the others for food and be sad.**

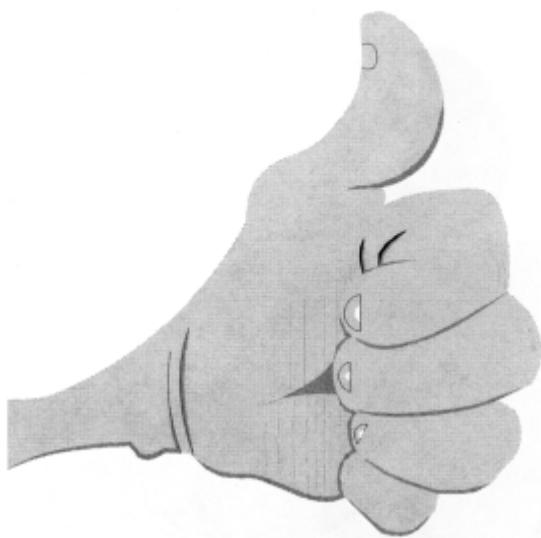
Xilqətə ad versən, millətə çörək,
Sənə qiyət verən saf ürək gərək.

Блажен радетель и блажен родитель,
Коль их трудам достойный есть ценитель.

If you know your heavens, give people bread.
It shall be valued by witty heart and head.

180

Ağıllı adamdır dünyada o kəs
Hər kəslə dil tapar, qoymaz çıxsın səs.

Мудрейший огород не городит,
А всех мирит и свары прекратит.

Witty is the person, he does, what he can.
He will do only good to all, any man.

Oğru yiğdiğini gizlində saxlar,
Doğrunun yiğdiği aşkarda olar.

Хапуга держит свое добро под спудом,
Трудяга труд свой оставляет людям.

A thief shall hide all, be happy lonely,
Honest man shall leave all, for people only.

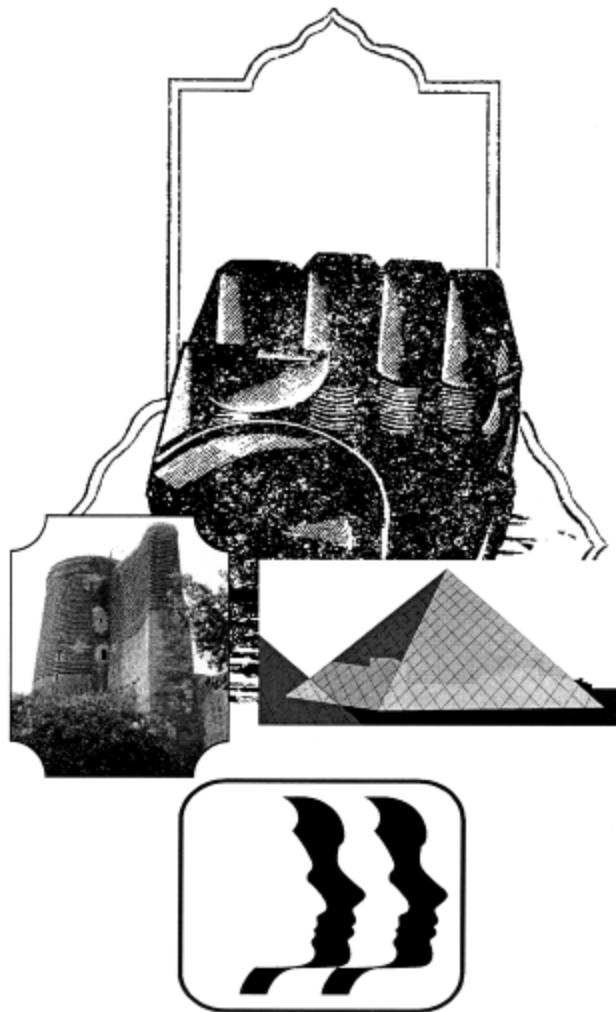
**Tanınsan da eldə kasıb, pulu az,
Kitaba xəsislik eyləmək olmaz.**

**В народе скупердяем коль слывёшь,
Хотя б на книги денежки полож.**

**If you are too poor, and have poor looks
Don't be so stingy just in buying books.**

**Xoşbəxt o insandır xalq üçün qurur,
Arxasız mərdlərə o arxa durur.**

**Радетели сирых достойны почета,
И счастлив творящий во благо народа.**

**Happiest is the man, he does what he can
He defends the poor, backs the falling man.**

**Ömrü məhv olsa da tufanda, seldə,
Eli yaşadəni yaşadar el də.**

**В бореньях павший доблестный герой,
Живет в бессмертной памяти людской.**

**If you do what you can in the land you live
The land shall feed you up, I always believe.**

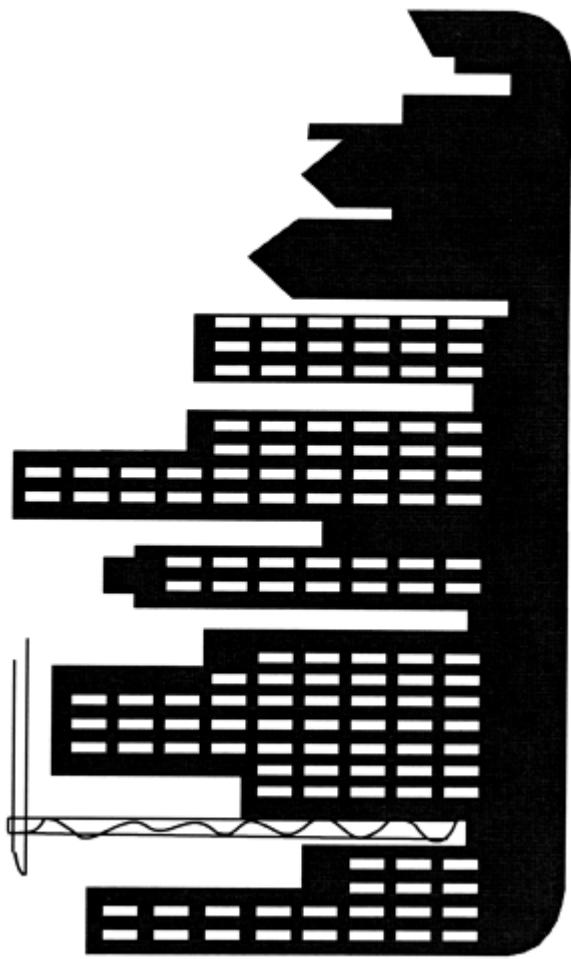
**Kişi, kişilikdən heç vaxt dəm vurmaz,
Namərdə, nakəsə o arxa durmaz.**

**О храбости мужчины не трезвонять,
Они не станут подлецам заслоном.**

**A man should not boast of what he has done
He should back only good but of evel, none**

192

**Xalq üçün yaratmaq olsa amalın,
Eldə şöhrət tapar nurlu kamalın.**

**Коль цель твоя— творить и созидать,
Народной славы, точно, можешь ждать.**

**If your will is to build, but not destroy
Good fame and respect you'll just enjoy.**

Hər dövrə «yarayan» yaramaz bəndə,
Həyat sinağında düşər kəməndə.

Кто пляшет под угодную дуду,
В конце концов напляшется в аду.

A person “fitting” to all men, all time
Is like a person doing crime.

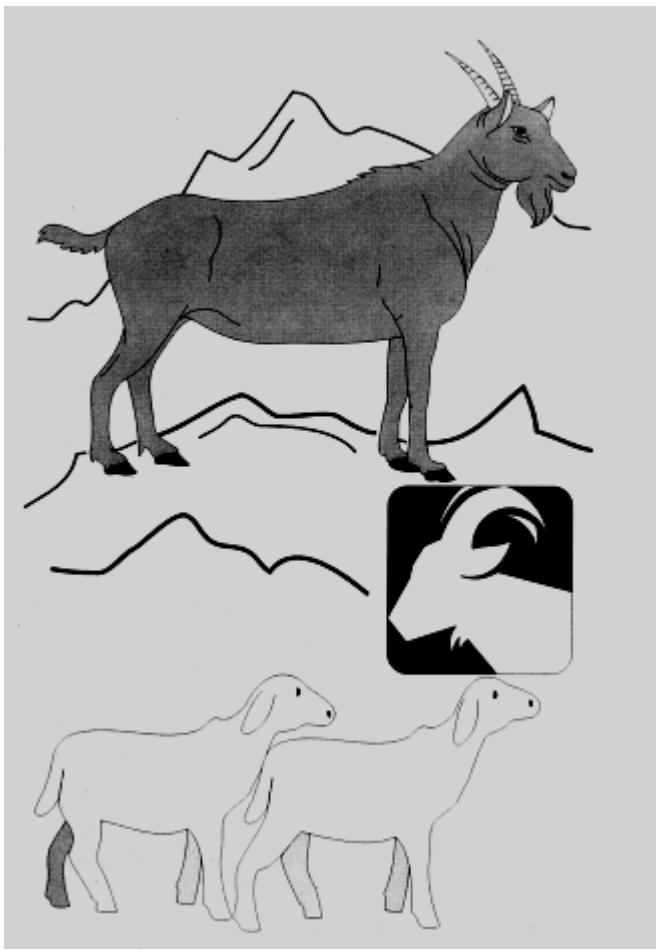
**Başına qonarsa şahlığın quşu,
Qoyma məskən sala eldə bayquşu.**

**Коль царская птица коснулась крылом,
Не дай, чтобы край стал совиным гнездом.**

**When fortune favours you, makes you a king,
You must think of people only, but nothing.**

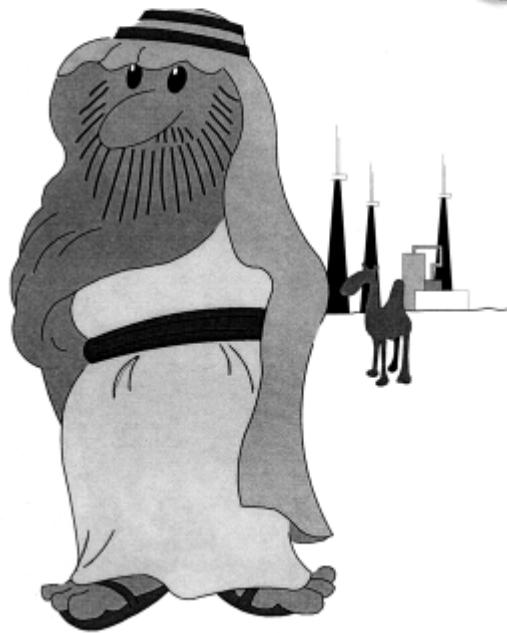
Sürünün başcısı tədbirli təkə
Qoymaz ki, sürüyə yad təkə səkə.

Козел ведёт стадо на верный убой,
Довольный донельзя такою судьбой.

If herdsman's careful, no woulf, nor bear
Should not be permitted to come up near.

**Tədbirli olmasa yolunda sarvan,
Vaxtında mənzilə yetişməz karvan.**

**Коль опыт вожденья неведом сарвану,
Недолго в пути заплутать каравану.**

**Unless cautious is caravan leader
Caravan shall due in time never.**

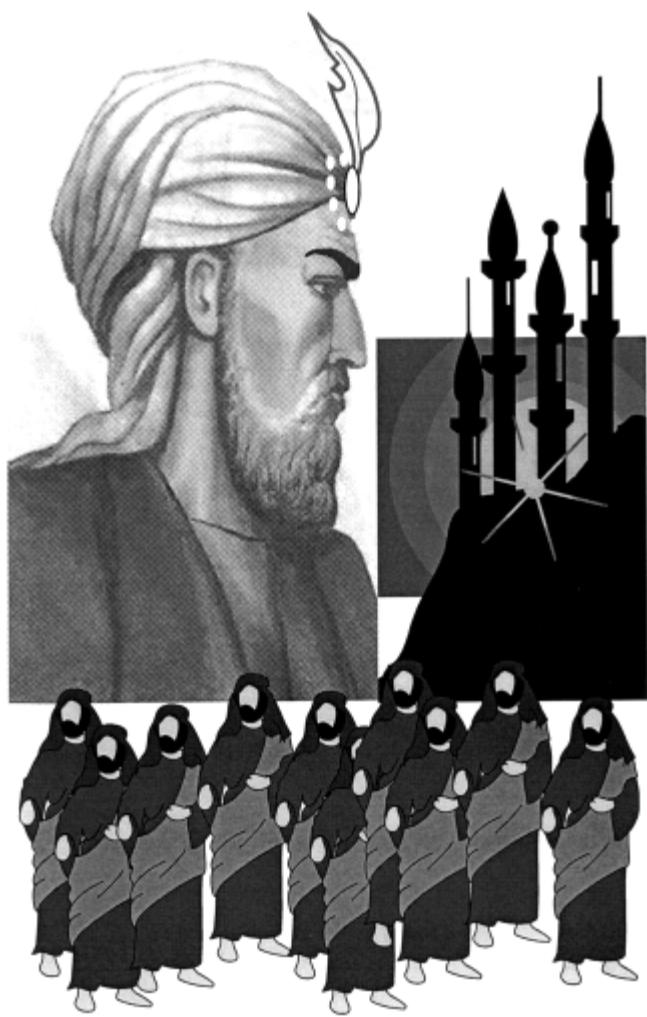
**Ömrünü həsr etsən millətinə sən,
Nəsillər dərs alar əməllərindən.**

**Коль посвятил ты нации себя,
Потомки назовут учителем тебя.**

**If you devote yourself to land just indeed
Young people will just learn from your good deeds.**

**Başçı layiq olur xalqına o vaxt,-
Başçını xalq seçir, verir ona taxt.**

**Коль шах на трон народом возведен,
Народ в ответе равно, как и трон.**

**A king is a just king, and rules the tower
When his people vote him, give him a power**

**Nadanlar hökmran olduğu yerdə
Aqillər düşərlər dözülməz dərdə.**

**Коль правят бал невежды,— не к добру,
Там мудрецы всегда не ко двору.**

**When just the ignorant rule over a land
The witty shall fall ill, they can not stand.**

**Məcburi öpdürsə əllərini şah,
Məmurlar ölkəyə çəkdirər min ah.**

**Коль шах позволит длань свою лобзать,
Сатрап обяжет ноги облизать.**

**If a king makes men bow and kiss his hands
Beureacrats shall do worse than the kissing hands.**

210

**İnsanlar məhv olar kəc baxanda şah,
Şah onu dərk etsə işlətməz günah.**

**Правитель бездушный – несчастье страны,
Надежда в прозрении властью вины.**

**People may perish all when king's mistaken,
If the king understood he would do no sin.**

212

337

Dövlətdə ədalət olmasa əgər,
Təməli laxlayan binatək çökər.

Коль в государстве правда только слово,
Оно падёт как здание с шаткою основой.

If there is no justice in a state
Believe me it shall fall early or late

214

337

**Qisasçı olarsa ölkə başçısı,
Xalqına uddurar həyat acısı.**

**Коль скор на расправу правитель страны,
У подданных будни горьки-солоны.**

**If a king's revengefull all day and morning,
People shall be too sad and wear mourning.**

216

**Başçı kef çəkərsə büllur sarayda,
Millət zillət çəkər, görməz bir fayda.**

**Когда кейфуют шахи во дворцах,
Тогда не жди участия, бедняк.**

**If a king leads life, but in luxury
The people shall grieve, live in fury.**

**Əgər başçı sənə eyləsə hücum,
Əvvəl ətrafinı öyrədər ki, «Cum!»**

**Коль хочет шах кого-то сжить со свету,
Науськивает поначалу свиту.**

**If ever your leader wants to attack you,
First of all his people shall start to do.**

220

**Şah qoyun olarsa, vəzirsə boz qurd,
Dağilar o ölkə, viran qalar yurd.**

**Коль царь— овечка, царедворцы—волки,
То царству путь до пропасти недолгий.**

**If the king is a lamb, but the prince wolf
You shall see but ruins, that's the proof.**

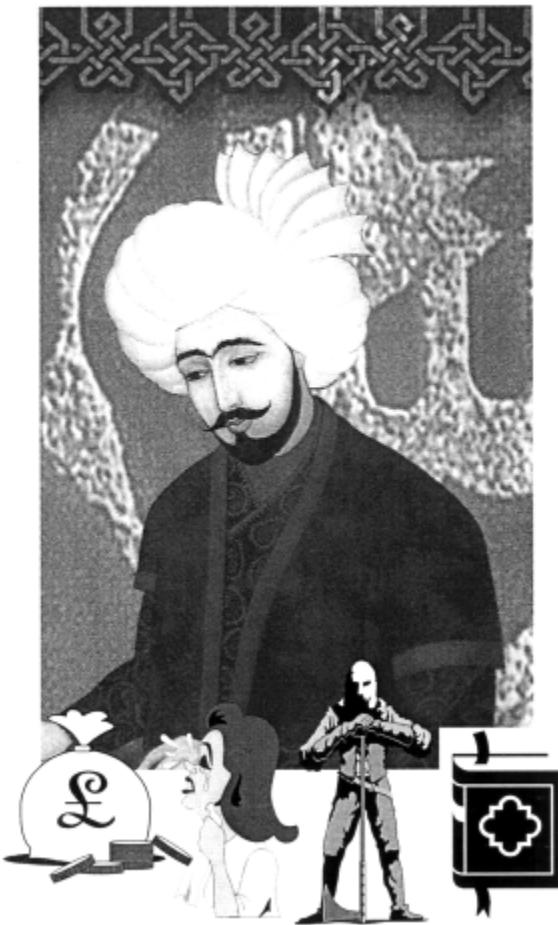
Aşağılar düşsə dərdə, bələya,
Yuxarı törədir, yetməyir haya.

Когда бразды в руках у безучастных,
Тогда сограждане страны несчастны.

When the poor need help, the poor'll help too,
The rich shall never come to the rescue.

**Hamının dilini bilməyən bir kəs,
Şah da olsa ömrü heç nəyə dəyməz.**

**Коль к каждому не подберёшь ключей,
Хоть Шахам будь – не стоит жизнь свечей.**

**If you don't get on well with people, with all,
If you were just a king, you shall only fall.**

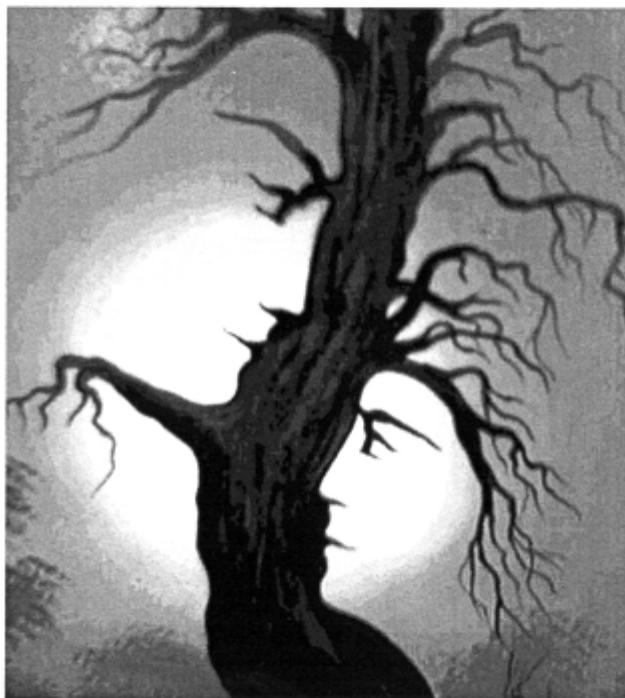
Dövlətin səsidir hökmün gur səsi,
Qoymaz yol azmağa boşboğaz kəsi.

Глас государства, то веленья глас,
Он пустозвону заплутать не даст.

Voice of state – voice of power,
Shall make the rascal speaking lower.

Səhəri hünərlə sən açsan əgər,
Axşamlar qapını toy-bayram döyər.

Коль утро приветиши добром и раденьем,
То вечер ответит благодареньем.

If in the morning you start doing good
In the very evening you shall have good mood.

230

**Doğru yol göstərib bizə atalar,
O yolla gedənlər etməz xatalar.**

**Творить добро—завет нам от отцов,
Непреходящий испокон веков.**

**From our fathers we learned to do good,
Goodness shall give you health and also much food.**

**Əkiblər yemişik, əkək– yesinlər,
Yeyənlər əkənə rəhmət desinlər.**

**Мы вкушаем сада отчего плоды,
Сад взрастим, и нас помянут за труды.**

**They have grown fruit, we have eaten too
We must grow fruit to hear “thank you”.**

234

**Onda halal olar yediyin çörək,
Qədir-qiyəmətini biləsən gərək.**

**Кто насущный хлеб добудет,
Хлеб вкушившим чтим да будет.**

**One toils too much, but earns less and
You know a man's meat is another man's flesh.**

102

236

Өlini öyrətsən gözəl sənətə,
Gərəkli olarsan xalqa, dövlətə.

Профессией толковой овладея,
И будешь нужен родине своей.

If you do always good, you shall never fall.
You will be useful for people, for all.

**Həyati zəhmətlə qurulmayan kəs,
Onun mənasını dərk edə bilməz.**

**Если трудом его не выстроена жизнь,
Он жизни этой не постигнет смысл.**

**Unless you love labour, and just toil less
Your life shall always be just senseless.**

240

**Yaxşilar yanında sən hörmət qazan,
Özünü onlara daim borclu san.**

**Ищи благородных людей на веку,
Считая себя перед ними в долгу.**

**Try, among the good you gain respect
We all owe to good men, we are all in debt.**

**Yaxşılıq eyləyib unutsan əgər,
Qapını həmişə yaxşılıq döyər.**

**Свершил добро – не сожалей о том,
Придет пора – аукнется добром.**

**If you did only good, forget what you did
Good luck shall follow you, that's splendid.**

244

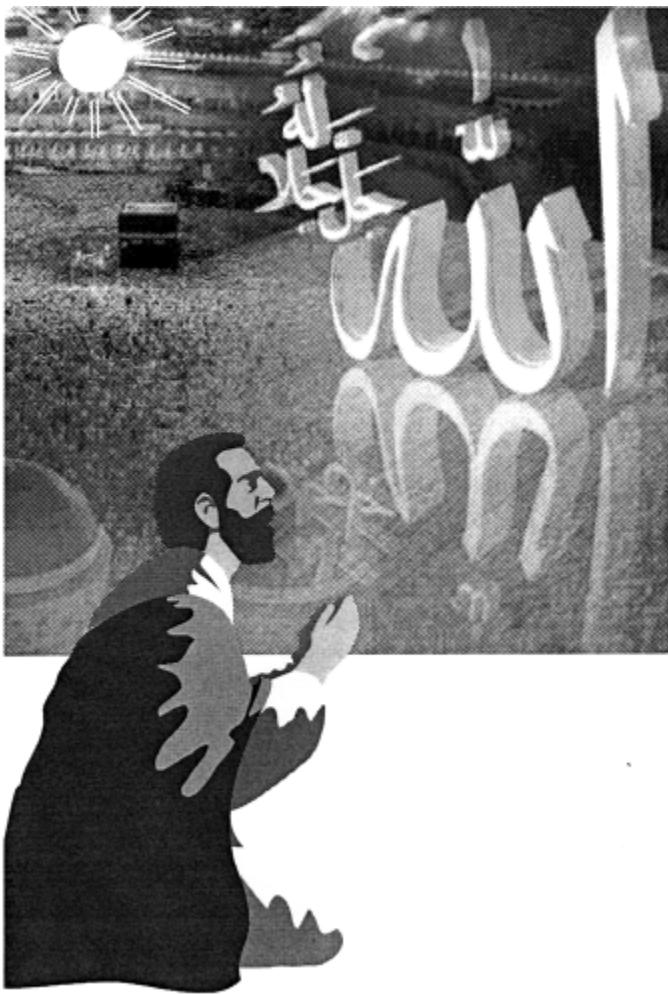
**Yaxşılıq bilməsən, gözündən gələr,
Yaxşılıq edənin qəlbini dələr.**

**Добро забудешь, выйдет тебе боком,
Сердце твоё пронзит людское око.**

**Unless you value good, you have not a goal,
People will put shame on you, on your soul.**

246

**Tanrı səcdəsinə gedəsən gərək,
Onun nemətidir yediyin çörək.**

**Создателя чти и возблагодари,
Вкушая земные плоды и дары.**

**You shall be thankful to Heavens, to God
You shall have no bread unless God behold.**

**İnsanlar Allaha dua eyləyir,
Ağac bar verəndə yerə baş əyir.**

**Древо плодонося, к земле приклоняется,
Человек молитвою Аллаху поклоняется.**

**A tree bends down, having fruit weight,
A man praying God, looks up straight.**

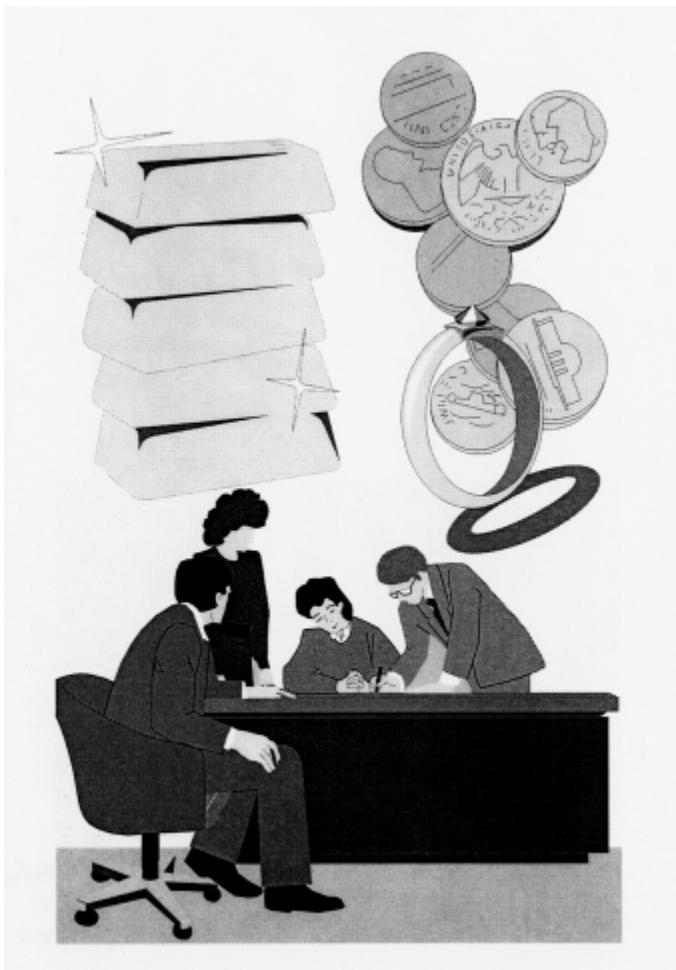
**Bala qarışarsa ayının başı,
Ovçu qazanında bişər «bozbaşı».**

**Коль, лакомясь медом, даст маху медведь,
Ему у охотника шкурой буреть.**

**If bear is involved in getting honey
A hunter can shoot him very easily.**

252

**İtirməz dəyərin heç zaman almaz,
Ağılı adamlar çörəksiz qalmaz.**

**Алмаз в цене всегда – из века в век,
В нужде не будет умный человек.**

**Diamond's precious always, for ever,
The witty are poor or beggars, never.**

254

Göydəki quşun da vətəni vardır,
Vətənsiz insana bu dünya dardır.

Лишённым отчизны мир тесен всегда,
Не может и птица жить без гнезда.

All the flying birds shall light on the land
People without land, I can't understand.

256

337

**Zəhmətə xor baxan çörəksiz qalar,
Hamiya əl açar, dilənçi olar.**

**Труда чураясь, не добудешь хлеба,
Небесной манны не проси у неба.**

**The one hating work sooner or later,
Shall ask all for bread, shall be a beggar.**

258

**Qəflət yuxusunun çox bələsi var,
Həyatda uduzar daim yatanlar.**

**Не хватит ли отлеживать бока?
Прошляпишь время, жизнь коротка.**

**You early go to bed, you early rise
It shall make you too rich and also wise.**

260

Ağrı bədəninə verməsə aman,
İdmanla taparsan sən ona dərman.

Коль вплоть твою проникнет боль с коварством,
Ты в спорте от неё найдёшь лекарство.

If pains toucher you, ill ever you be,
In sports go in for, and get remedy.

**Naqisi insan tək heç kimsə anmaz,
Xainin ocağı sonadək yanmaz.**

**Доброму не помянет никто подлеца,
Очаг вероломца сгорит до венца.**

**A false man shouldn't be remembered by all
If you put him upright, he will still fall.**

**Xəyanətkar adam yalvarır öncə,
Hiyləyə əl atır sonra gizlincə.**

**Не верь мольбе двурушника, потом
Ударит в спину и отплатит злом.**

**A traitor pleads always for mercy
He shall plan tracks in conspiracy.**

**Pambıqla baş kəsən nadürüst insan
Pələngi də salar kəməndə asan.**

**Орудия тихою сапой, каналья,
Гордился, мол, грозного тигра доконал я.**

**A malicious person by a cunning lap
Even for a tiger, he can set a trap.**

Xəyanət yoluyla yüksəlsə bəndə,
O həmin yol ilə düşər kəməndə.

Ловкач, достигший кознями высот,
Когда–нибудь в сети сам попадёт.

If by a treason rises up your son
He will be just lassoed by what he has done.

**İblis əl çəkəmməz bəd əməlindən,
Mayası belədir çün, təməlindən.**

**Не жди вовек от сатаны добра,
Знай, не изменишь ты ее нутра.**

**The deuce shall do harm, evelty he'll search,
He has been born with it from very birth.**

**İlan xislətində həmişə qalır,
Fürsət düşən kimi adamı çalır.**

**Змея всегда змёёю остаётся,
Её лишь жало людям достаётся.**

**A Snake's poisonous – a dangerous thing.
Having any good chance it shall just sting**

**Paxılılıq insanı içindən didər,
Yaxşını görməyə onu kor edər.**

**Нутро людское зависть в миг сжирает,
Он слепнет, доброту не замечая.**

**Jealousy breaks heart, joined with falsehood,
Makes you blind to see all the good.**

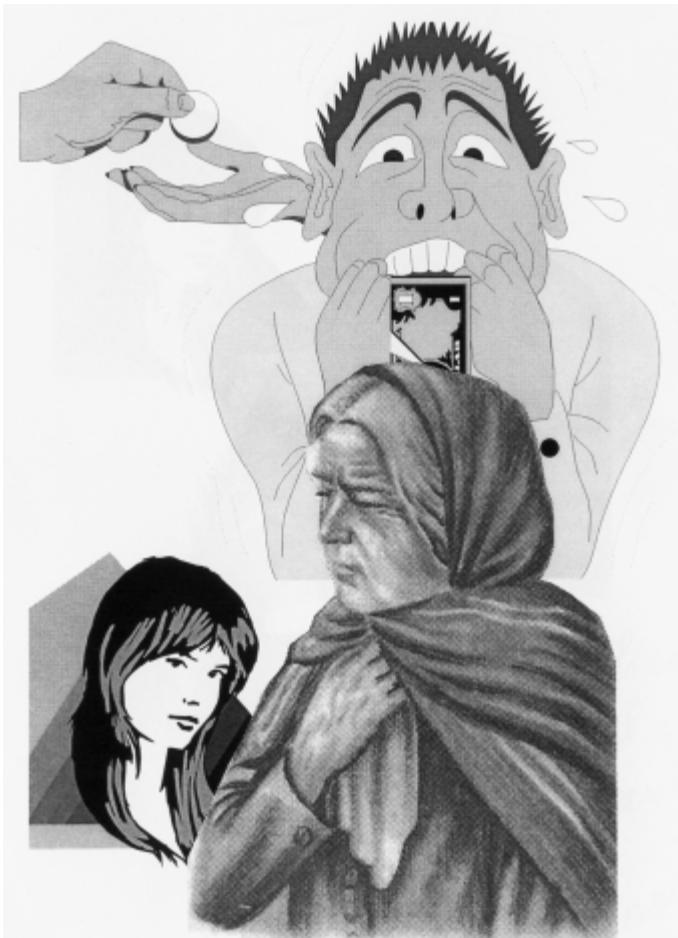
Nadanın sərvəti olsa da ləl, zər,
Dənizdə sükansız gəmiyə bənzər.

Невежда, что богатство накопил,
Как судно без руля и без ветрил.

The wealth of greedy man's a little thing,
Is like an old ship just ready to sink.

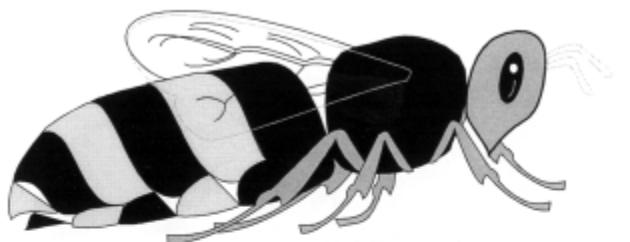
**Xəyanət eyləsən xalqın malına,
Anan, bacın ağlar sonda halına.**

**Добро чужое хапнешь – выйдет боком,
Наплачешься со сроком по острогам.**

**If you cheat your people or just you betray,
Your people shall push you away and away.**

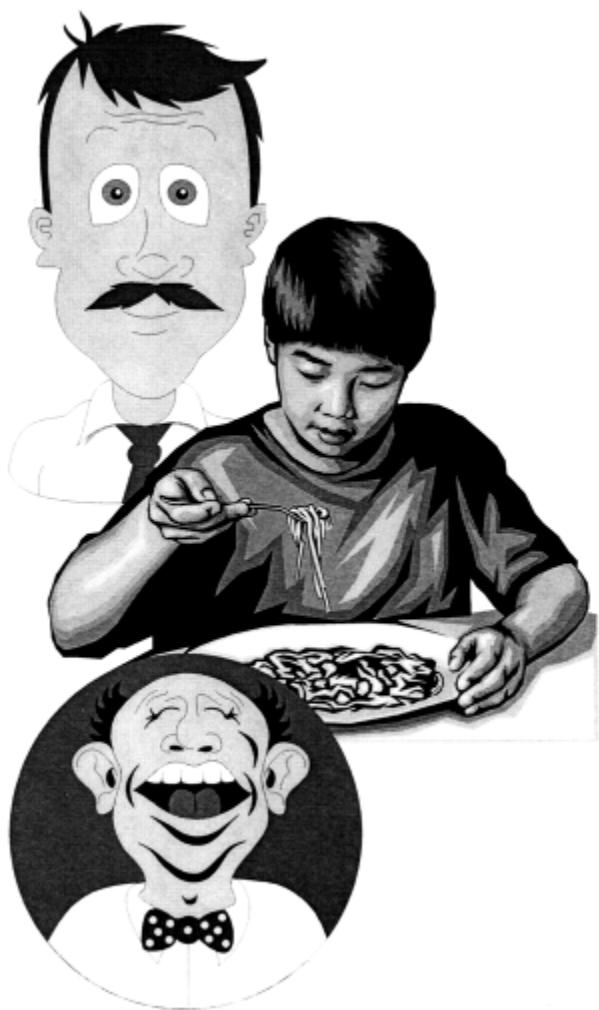
**İtarısı bal gətirməz,
İt qursağı yağ götürməz.**

**Ты мёда не дождёшься от осы,
И псы от масла отверут носы.**

**Bumble bee shan't give birth to honey, shall not,
And fatty shall never be a dog's gut**

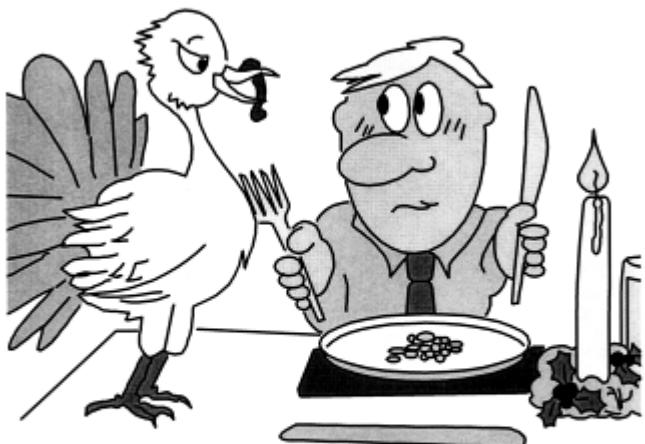
**Çox yesən artığı gözündən gələr,
Dostun məyus olar, düşmənin gülər.**

**Коль переешь, то рвота одолеет,
Врач засмеёт, друг сразу пожалеет.**

**If you eat very much, it is very bad,
Your friend will be sad, enemy glad.**

**Çox yeyən həmişə «tamarzi» olar,
Gözü onun-bunun əlində qalar.**

**Обжора вечно «голоден» бывает,
Взгляд на чужик подачках застравает.**

**A person eating much, shall ask still more,
Hungry he shall be, he is fed up, though.**

**Hər kəsə sərr açan danışqan arvad,
Varını yox edər, evini bərbad.**

**Коль сплетничает женщина везде,
Дом пропадёт, а значит быть беде.**

**If reveals to the all her secret your wife
She will lose all your wealth, ruin your life.**

288

**Borcunu vaxtında qaytarmayan kəs,
Elində tanınar yalançı, nakəs.**

**Того, кто долг не возвращает в срок,
Народ давно невежею нарёк.**

**Unless you return debt in due time,
It is worse than doing any crime.**

290

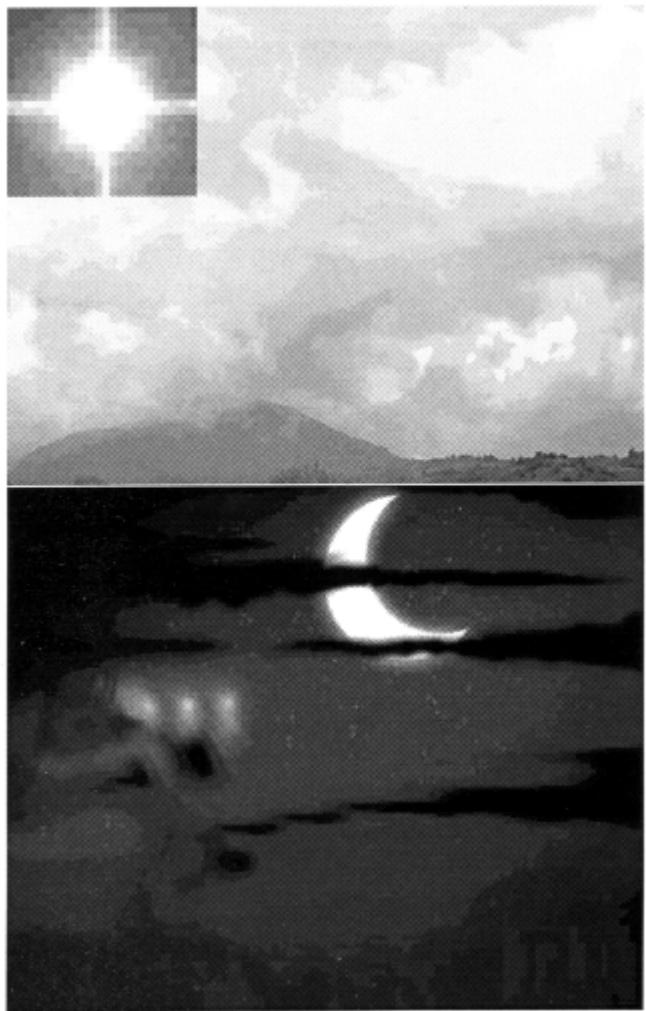
**Sarmaşıq kölgədə yaxşı boy atar,
Yarasa zülmətdə əhdinə çatar.**

**В тени лиана лихо вырастает,
В ночь мышь летучая силу обретает.**

**An ivy rappidly grows in shadow
And a bat in darkness, in action glow.**

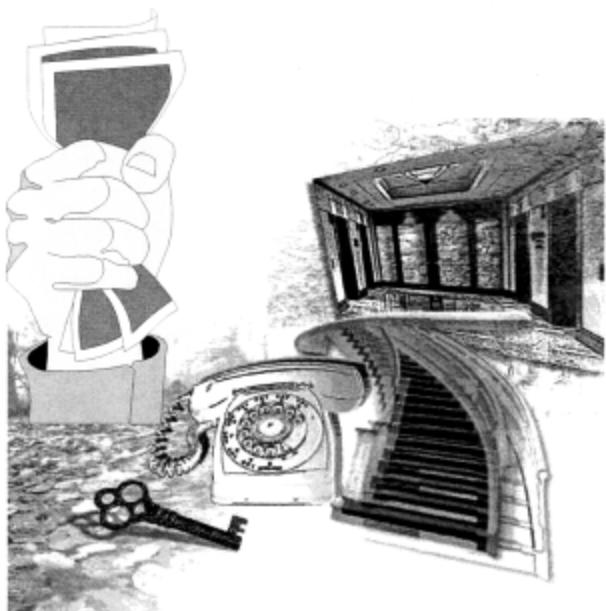
**Udmasan gecənin acı zəhərin,
Qədrini bilməzsən aydın səhərin.**

**Не знающий горькой отравы ночей,
Не знает отрады рассветных лучей.**

**Unless you at night do hard duty
You shall never enjoy morning beauty.**

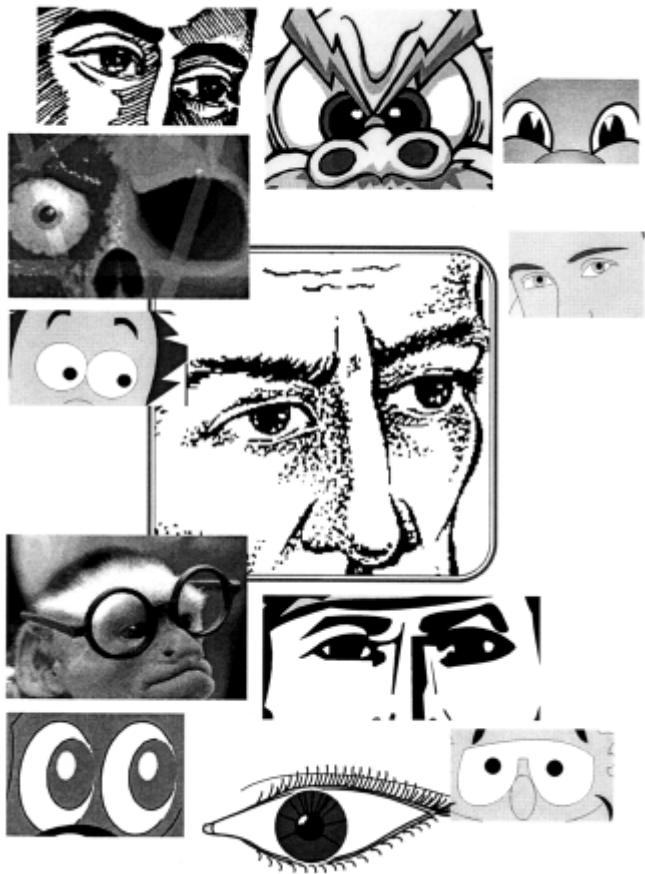
**Өlini öyrətsən naqis vərdişə,
Çətin ki, düzələr, yarıyar işə.**

**Коль руки нечисты— то плохи дела,
Ты их не отмоешь никак добела.**

**Whenever you taught hands to do only harm
Your life shall go on only in alarm.**

Dünyaya baxırsan sən iki gözlə,
Dünya sənə baxır min iki gözlə.

Ты видишь мир из своего угла,
Свидетелям твоим же нет числа.

You see this immense world with eyes, only two
But the world with many eyes just sees you.

298

**Yaxşı bil, həyatın buynuzu da var,
Yolunu azanı pis günə salar.**

**Есть каверзы на жизненном пути,
Оступишься – поплатишься, учти.**

**Just caution! The life has got a horn too
If you just lose your way, it shall punish you.**

300

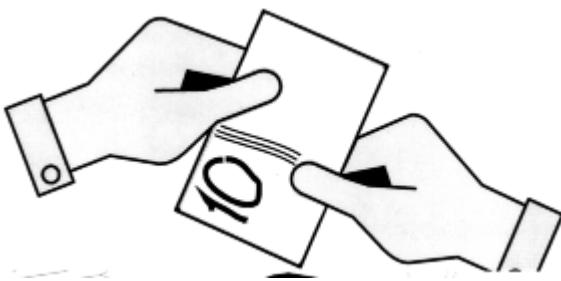
Fikrini təmkinlə eyləsən agah,
Dinləyən deyər ki, etməyib günah.

Коль мысли терпеливо ты изложишь,
То скажут: этот согрешить не сможет.

If you are too patient, and say everything,
People shall tell you that you have not a sin.

**Özünü öyrətsən borc almağa sən,
Yetimlik yağacaq sir-sifətindən.**

**Уж если вечно в долг ты брать привык,
То не покинет сиротство твой лик.**

**If you get used to borrowing money,
You shall look miserable and also funny.**

**Sözlərlə idarə olunur cahan,
Onun qulu olub həmişə insan.**

**Вселенною руководят слова—
Всегда они для люда голова.**

**With the words we order, ruler is the word
A man's been a slave of word in the World.**

**Hər sözün öz yeri, öz məqamı var,
Yerində işlədən olar bəxtiyar.**

**У каждого слова черёд свой и место,
Кто знает им цену – тому честь и место.**

**If you use any word in its good time
It shall bring you good, but not crime.**

308

337

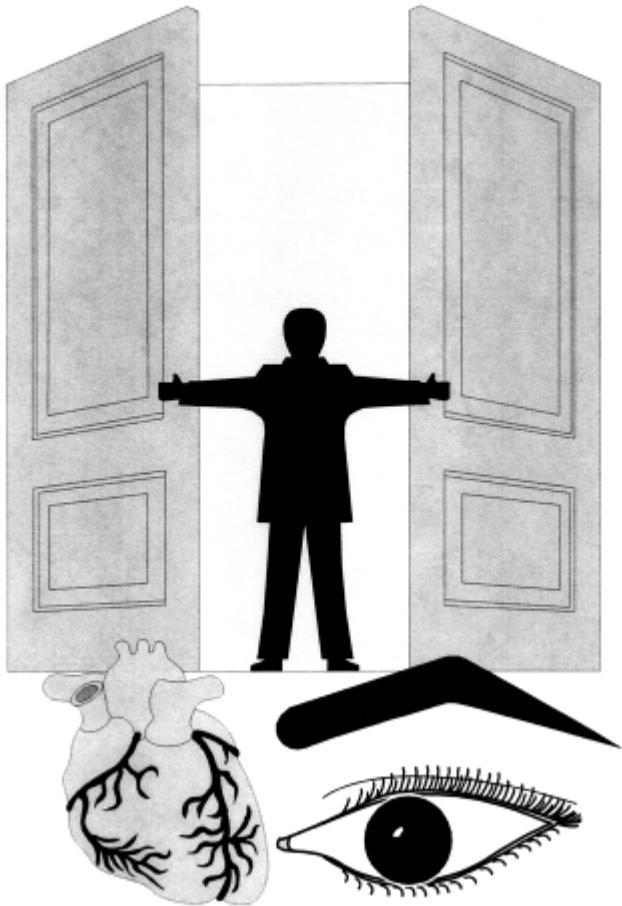
**Yaxşı söz— tapana qəlbdə heykəldir,
Hikməti bil onu müqəddəs edir.**

**Удачное, меткое слово— награда,
Оно долговечнее всякого клада.**

**When you get a good word, treasure you get
It shall make you sacred, you must not forget.**

310

Ləldən, cəvahirdən qiyətlidir söz,
Bəzən çox taleyi həll edir bir söz.

**Как око— окно в окружающий мир,
Так слово—ключ к сердцу, вместившему мир.**

A tongue is always good unless it tells lies
The door of life is with, a heart and eyes.

312

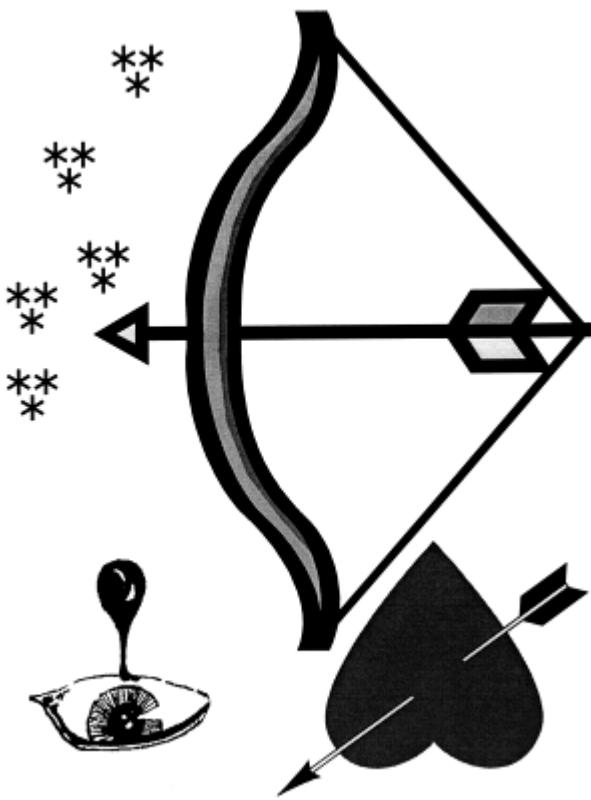
**Sözlər kainatdır, ulduzları var,
Parlağını tapan olur bəxtiyar.**

**Найди в мирозданыи созвездия слов,
Чтоб людям светили во веки веков.**

**Words have their world with the stars all
Words may raise you, with words you may fall.**

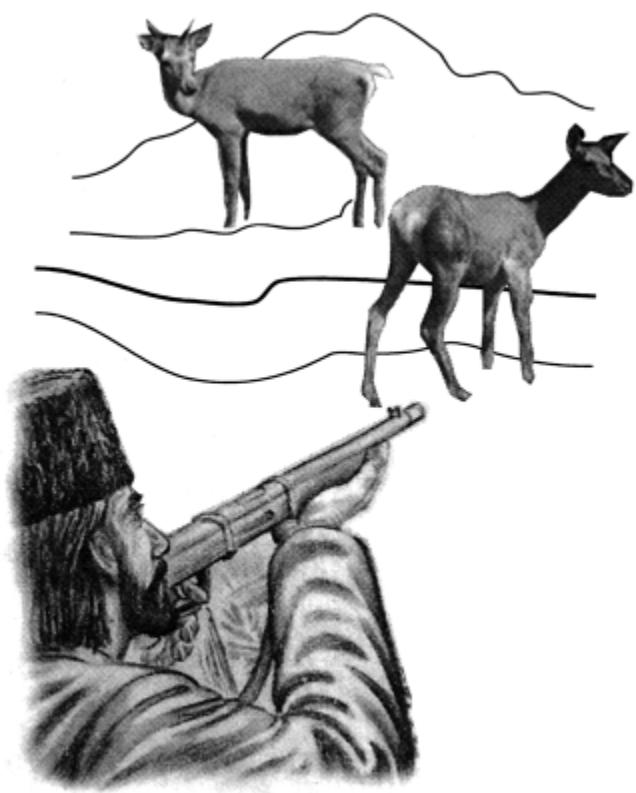
**Açı söz yarası sağalmır, inan,
Söz də bir ox kimi çıxır kamandan.**

**Разящее слово сродни со стрелой,
И нет исцеленья от раны такой.**

**Words like arrow shall kill the lover,
The wound of this arrow shall not recover.**

**Ovçuya peşəsi günah gətirir,
Canının ömrünü vaxtsız bitirir.**

**Охотничье дело, по сути, грешно,
Ведь губит живое нещадно оно.**

**The trade of hunter's a sinful thing
For it costs the life of a living being.**

Ağılı qocalar şöhrətdir elə,
Xalqa nümunədir, sərvətdir elə.

Ум старцев – это слава для народа,
Необходим он, как цветок природе.

Witty olds are fame, pride, powers,
Examples for nation, as best flowers.

320

**Pulu qazanmağı öyrətsən gəncə,
Ona xərcləməyi öyrət sən öncə.**

**Юнца к работе прежде чем привадить,
Ты научи, как заработок тратить.**

**If you give a young man money, or you lend,
First of all you teach him how to spend.**

**Yaşayan hər insan özü bir fərddir,
Xalqa yaramayan millətə dərddir.**

**Тот, кто живет только себе в угоду,
Сродни обузе своему народу.**

**Any man can become a genius, a chief
Fitting not for people, he's a grief.**

**Həyat başdan-başa eniş-yoxuşdur,
Əsil insan ömrü elə naxışdı.**

**Жизнь на испытанья не скупится,
Летиши сквозь бури перелетной птицей.**

**Life's full of downs and ups every day
A man's like a bird to light, pass away.**

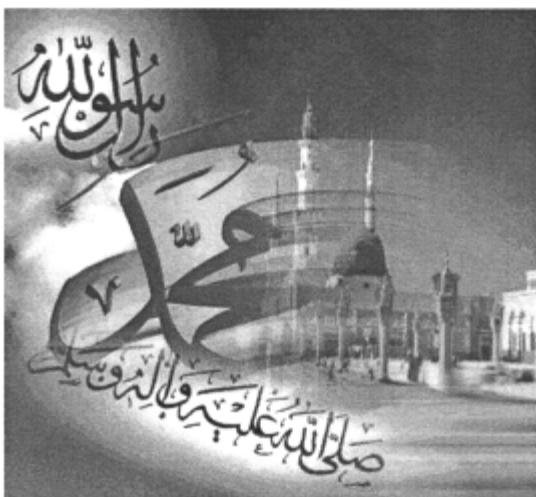
**Acgöz xislətlilər bir divanədir,
Onlar bu dünyayı mənasız edir.**

**Что проку от Вселенной без людей?
В них смысл жизни и полёт идей.**

**Mankind is the sense, power of nature
Without them just the world has no future.**

**Ruhun tərk edəcək bir gün bədəni,
Yaxşı əməllərin yaşadər səni.**

**Однажды дух тебя оставит,
Но имя доброты прославит.**

**Whenever you leave us, and breathe your last,
Your deeds will make you live, everything will pass.**

**Kimlər nə iz qoysa qoca dünyada,
O izi yaşadar sonra dünya da.**

**Кто и какой оставит в мире след,
Кого прославит иль ославит свет?
Воздастся человеку по заслугам,
И в этом вы отыщете ответ.**

**Those, who leave tracks in this ancient world
Shall be kept alive in this patient world.**

EPİLOQ

Ataların kəlamı hamı üçün örnəkdi,
Onlar şair könlümə sanki çiçək, gül əkdi.
Sənət dünyasında mən inci sözlər aradım,
İstədim ki, xalq üçün gözəl əsər yaradı.
Həyat bizə dərs verən bir məktəbdır əzəldən,
Qəlblərə çələng hörür “Söz” adlı bir gözəldən.
Hikmətli söz tapanlar həyatda bəxtiyardır,
Onları dərk etməyən insanlar hələ vardır.
Hikmətləri yazmağı özümə borc bilmişəm,
Tanrıının vəhiyi ilə göz yaşımı silmişəm.
Ələdim hikmətləri, ələklərdən keçirdim,
Onları məlhəm kimi ürəklərə içirdim.
Zənn edirəm, bu sözlər yaddaşlarda qalacaq,
Həyatda örnək olub, qəlblərdə yurd salacaq.
İncilərdən qiymətli bilmişəm bu sözləri,
Qollara qüvvət verər, nurlandırar gözləri.
Qarşısına çıxsa da xəbis, murdar insanlar,
Ona qiymət verəcək məhək daşlı zamanlar.
Həyat sınaqlarından o qorxusuz çıxacaq,
Ariflərə dərs verib nadanları sıxacaq.
Mən bunları yazmasam əhdə xilaf çıxardım,
Qəlbimi oxlar dələr, ürəyimi sıxardım.
İnsanlar qida alır hikmətlərin balından,
Əl çatıb ün yetməyən əsrin uca yalından.
Hikmətlər öz sehriylə el- obanı dolaşır,
Millət, ölkə tanımaz, sərhədləri o aşır.
İncilərin dünyası bənzəyir bir dənizə,
Onları qətrə-qətrə çatdırıram mən Sizə.
İnciləri seçib mən inci xəzinəsindən,
Dedim nəvələrimə ərməğan olsun məndən...

СЛОВО О СЛОВЕ (Эпилог)

Я пустился в исканья весомого слова,
Опираясь на опыт и мудрость отцов,
И искусство предтеч, и сказанья былого
Мне служили исконной основой основ.
Искрометный глагол, ограненный талантом,
Создавал красоту, покоряя сердца,
Одаряя творца озареньем отрадным,
Хоть профану не впрок заповедь мудреца,
Я душевные раны лечил размышлением,
Утешал свою боль милосердьем Танры,
Воплощая раздумья с посильным уменьем,
Я сердцам подносил вдохновенья дары.
Может, слово мое отзовется в грядущем,
Угнездится в сердцах, как совет иль завет,
Иль послужит бальзамом страдающим душам,
Иль в потухших глазах появится свет.
Если встретятся слову исчадия скверны,
И отвергнет невежд толстокожая рать,
Все оценит судья справедливый и верный,
Только времени право дано выбирать.
Пережив испытания времени с честью,
Оглушая глупцов, сея зерна добра,
Не могу я ласкать слух неправдой и лестью,
Не простится тогда празднословья игра.
Мысль живая несется от края до края,
Перлы слова не знает преград и границ,
К людям добрым лети, моя муза седая
На земле благодарной молвой помянись!

EPILOGUE

The proverbs are for all to learn, to be taught,
About them I've read, about them I have thought.
They are the world of the pearls, the world of ours.
Decorated my life with the nicest flowers.
Word is a good teacher in our immense world.
We learn much to do good from "power" of the word.
Those, who learn the power of all the words well,
They are happy and happily they dwell.
Almighty inspired me to learn the sense of the word
I could no longer live without them in the world.
I offer all these ones as remedy for the ill,
All the words I've said, shall help you and live still.
Till the end of your life, till the very doom's day.
They will help all the men without any delay.
I valued them higher than the precious stone,
The word that shall help you to reach the goal of your own.
In spite of the fact you meet devil, all the ill,
Good words shall punish them, they'll teach them, but still.
Good words as history shall live very very long,
For they teach the mankind, to the people they belong.
Unless I write them, I may also feel too bad,
I may often become ill, may feel myself very sad.
Good words are as honey, they'll nourish just your heart.
With the order of good words, new nation shall start.
They will spread all the world, all the nations they'll charm,
They will bring only good, they'll not do any harm.
I have turned the world of pearls into the immense oceans,
That they shall reach all of us, all the people, all nations.
I have chosen best of them from the word treasure ,
To leave Them as present, with much love, with pleasure.

Inqilab Nadirli
(Inqilab Ədil oğlu Nadirov)

NƏVƏLƏRƏ ƏRMƏĞAN

Bədii redaktorlar:

Faiq Nadirli
Səbinə Nadirli

Rus dilinə tərcümə edənlər:

Səyavuş Məmmədzadə
Giya Paçxataşvili (Givi)

İngilis dilinə tərcümə edəni:

Vahid Ərəbov

Rəssamı və dizayneri:

Süleyman Mustafaoğlu

Dizayn tərtibatçısı:

Sadiq Məmmədov

**Texniki redaktor:
Nuriyyə Şirinova**

**Kompüter tərtibatçısı:
Rahilə Məmmədova**

**Dizayner:
Sənan Gülalıyev**

Çapa imzalanmışdır: 15.04.2008
Kağız formatı: 60x90 1/16
Həcmi: 21ç.v.; Sifariş: 117 ; Sayı: 200

Kitab «ADİLOĞLU» nəşriyyatında nəşrə hazırlanmışdır.
Ünvan: Bakı şəh., S.Rəhimov küç., 195/17
Tel.: 498-68-25; 418-68-25; faks: 498-08-14;
Web: www.adiloglu.az; E-mail: info@adiloglu.az

«İlay» MMC-nin mətbəəsində hazır diapozitivlərdən
istifadə olunmaqla ofset üsulu ilə çap edilmişdir.
Ünvan: Bakı şəh., Şərifzadə küçəsi, 202
Tel.: 433-00-43